

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima fiă-cărel luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. seú 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colectanții la oficiile postale și la tóte librăriile.

Adio,

după H. de Balzac.

(Continuare.)

Când se încălțise majorul și-și stêmpêrase fómea, o trebuință nefnvinșă de a dormi îi îngreuiă pleopele. În timpul destul de scurt cât dură lupta sa cu somnul, el se uită la acea tinêră femeia, care, întorcându-și fața cătră foc pentru a dormi, lăsa să i se vadă ochii închiși și o parte a frunții; ea era înfășurată într'o blană căptușită și într'o mare manta de dragon; capul ei se rözima pe o perină pătată de sânge; căciula sa de astrachan, reținută cu o basma înodată sub bărbia, îi scutia, cât se putea, fața de frig; ea-și ascunsese picioarele în manta. Astfel stârcită, ea nu sêmëna cu nimic. Era óre cea din urmă din vivandiere? era óre acea femeia încântătoare, regina balurilor parisiene? Vai! chiar ochiul amicului ei celui mai devotat nu mai vedea nimic femeiesc în acea grâmadă de rufe și de trențe. Iubirea murise de frig în inima unei femei. Prin vëlul gros pe care-l întindea asupra ochilor majorului somnul cel mai iresistibil, el nu mai vedea bărbatul și femeia decât ca două puncte. Flacărite focului, aceste figurî întinse, acest ger spăimântător, care mugia la trei pași dela o căldură fugitivă, totul era un vis. O cugetare neplăcută spăimântă pe Filip. „Vom muri toți, decă adorm; nu vrêu să dorm,“ își dîse el, și adormi.

O strigare spăimântătoare și o esplosiune deșteptară pe domnul de Sucy după o óră de somn. Simțămîntul datoriei, pericolul amiceî sale recădură de odată pe inima sa. Majorul scóse un strigăt asemenea unui muget. El și soldatul seú erau singurî în picioare. Ei vëdură o mîre de foc, care desemna înaintea lor în umbra noptii o mulțime de ómeni, mistuind bivuacurile și cabanele; ei auđiră țipetele de desperare, urletele; vëdură miile de figurî desolate și de fețe furióse. În mijlocul acestui infern, o colónă de soldați își făcea drum cătră pod printre două și-ruri de cadavre.

— „Acésta este retragerea arier-gardei nóstre,“ strigă majorul. „Nu mai e speranță.“

— „Am respectat trăsura D-tale, Filip,“ dîse un glas amic. Întorcându-se, Sucy recunoscú pe junele adjutant la lucirea flacărilor.

— „Ah! totul e pierdut,“ rêsponse majorul. „Mi-au mâncat calul. De altcum, în ce mod ași putea face să umble pe acest stupid general și pe femeia sa?”

— „Iea un tăciune, Filip, și amenință-i!“

— „Să ameninț pe contesa!“

— „Adio!“ strigă adjutantul. „N'am decât timpul să trec peste acest riú fatal, și trebuie să o fac! Am o mamă în Francia! Ce nópte! Acestei mulțimi îi place mai bine să rămână pe zăpadă, și cei mai mulți dintre acei nenorociți se lasă mai bucuros să fiă arși, decât să se rădice. Sunt patru óre, Filip! Peste două óre vor începe Rușii să se miște. Te asigur că vei mai vedea odată Beresina încărcată de cadavre. Filip, cugetă la D-ta! N'ai căl, nu poți duce pe contesa; așadar, aide, vino cu mine,“ dîse el luându-l de braț.

— „Amicul meú, să părăsesc pe Stefania!“

Majorul apucă pe contesa, o puse în picioare, o scutură dur ca un om în desperare, și o sili să se deștepte. Ea îl privi cu un ochiú fics și mort.

— „Trebuie să mergem Stefania, seú vom muri aci.“

În loc de rêspons, contesa cerca să se lase pe pămînt pentru a dormi. Adjutantul apucă un tăciune și-l mișcă înaintea feții Stefaniei.

— „Să o scăpăm fără voea ei!“ strigă Filip rădicând pe contesa, pe care o duse în trăsura.

Pe urmă se întórse și ceru ajutorul amicului seú. Amëndouî luară pe bêtrânul general, fără să șcie de era mort seú viú, și-l puseră lângă femeia sa. Majorul rosto-

goli cu piciorul pe fâ-care dintre ómenii, cari zăceau pe pământ, le luâ înderët ceea ce răpiseră, grămădi tóte bulendrele pe cei doi soți, și aruncă într'un unghiú al trăsorei câte-va fășii fripte din épa sa.

— „Dar ce vrei să faci?“ îi dîse adjutantul.

— „Să o tîrăsc,“ dîse majorul.

— „Ești nebun!“

— „Este adevărat!“ strigă Filip, încrucișându-și brațele pe piept.

De odată păru cuprins de o cugetare desperată.

— „Ție“, dîse el apucând brațul sănëtos al soldatului sêú, „ți-o incredințez pentru o óră! Cugetă că trebuie să mori înainte de a lăsa să se apropie cine-va de acéstă trăsura.“

Majorul apucă cu o mână diamantale contesei, cu cealaltă scóse sabia, începu să lověscă cu turbare pe adurmiții, care i se păreau mai întrepidiți, și îi reuși să deștepte pe grenadirul colosal și pe alți doi ómenii al căroră grad nu se putea recunóșce.

— „Am sfeclit-o,“ le dîse el.

— „Șciú prea bine,“ rěspunse grenadirul, „dar nu-mi pasă.“

— „Ei bine! mórte pentru mórte, nu e mai bine să-ți vinđi viéta pentru o femeia frumoasă, și să cerci de a mai vedea Francia?“

— „Mai bine vreaú să dorm,“ dîse un om rostogolindu-se pe zăpadă, „și decă nu-mi dai pace, majorule, îți trântesc baionetul în pântece!“

— „Ce e de făcut, oficerul meu?“ replică grenadirul.

„Omul ásta e bét! Este un Parisian, îi place comoditatea.“

— „Acésta va fi pentru tine, bravule grenadir!“ strigă majorul arătându-í o salbă de diamante, „decă vrei să mă urmez și să te bați ca un turbat. Rușii sunt la dece minute de aici; ei aú caí; vom merge asupra celei dintăiú baterii și vom aduce doi căisori.“

— „Dar sentinelele, majorule?“

— „Unul dintre noi trei,“ dîse el cătră soldat. El se înterupse, privi pe adjutant: — „D-ta încă vei veni, Hipolit, nu este așa?“

Hipolit consimți printr'un semn din cap.

— „Unul dintre noi,“ reîncepu majorul, „se va însărcina cu sentinela. De altcum, ei încă dorm póte, acești afurisiți de Ruși.“

— „Aide, majorule, ești un vitéz! Dar mă vei pune în cărucianul têu?“ dîse grenadirul.

— „Da, decă nu-ți vei lăsa pelea acolo. — Decă voiú muri, Hipolit, și tu, grenadirule,“ dîse majorul adresându-se cătră cei doi soți, „promiteți-mi că ve veți devota pentru mântuirea contesei.“

— „Învoit,“ strigă grenadirul.

Ei se îndreptară cătră linia rusă, asupra bateriilor care fulgeraseră cu atâta cruđime massa nenorociților ce zăceau pe țermul rîului. Câte-va momente după depărta-rea lor, galopul a doi caí rěsuna pe zăpadă, și bateria deșteptată trămitea sburături care treceau peste capetele adurmiților; pasul cailor era atât de repede încât ar fi dîs cine-va că erau fierari bătënd fierul. Generosul adjutant murise. Grenadirul athletic era întreg și sănëtos. Filip, apěrand pe amicului sêú, căpėtase o lovitură de baionet în umăr; cu tóte acestea, se acăța de cóma calului și îl strîngea atât de bine cu genunchiú, încât animalul era prins ca între nișce clește.

— „Dumneđeu fîă lăudat!“ strigă majorul regăsiind pe soldatul sêú nemișcat și trăsura la locul ei.

— „Decă ești drept, oficerul meu, vei influința să capăt crucea. Am cântat frumușel din clarinetă și din bancal, hai?“

— „Încă n'am făcut nimic! Să prindem caii. Iea aceste funii!“

— „Nu sunt destule.“

— „Ei bine, grenadirule, pune mâna pe acești somnuroși, și servește-te de șalurile lor, de rufele lor . . .“

— „Écă! e mort, caraghiosul cela!“ strigă grenadirul, despoind pe cel dintăiú la care se adresă. „Ah! ce glumă, sunt morți!“

— „Toți?“

— „Da, toți! Se pare că e greú de mistuit calul, când îl mănânci cu zăpadă.“

Aceste cuvinte făcură pe Filip să tremure. Frigul se îndoise.

— „Dumneđeule, să perd o femeia pe care am scăpat-o de două-deci de óri!“

Majorul clătină pe contesa strigând: — „Stefanio! Stefano!“

Tiněra femeia deschise ochii.

— „Dómnă! suntem scăpați.“

— „Scăpați!“ repetă ea recăđënd.

Caii, de bine, de rěú, fură prinși. Majorul, ținënd sabia cu mâna cea sănëtóasă, ținënd frēnele cu cealaltă, înarmat cu pistólele sale, se sui pe un cal, și grenadirul pe al douilea. Bětránul soldat, ale cărui picióre erau degerate, fusese aruncat în trăsura de-a curmezișul, peste general și contesă. Întăritați prin lovituri de sabiă, caii duseră ecuipagiul cu un fel de furiă prin câmpie, unde nenuměrate greutăți așteptău pe major. Îndată fu imposibil de a înainta fără a strivi bărbați, femei și chiar copii adurmiți, cariú refușau de a se mișca când îi deștepta grenadirul. În zadar căută domnul de Sucey drumul pe care și-l făcuse odinórá arier-garda prin acéstă massă de ómeni, el se ștersese precum se șterge urma unei corăbii pe mare. Caii mergeau numai în pas, adeseori opriti de soldați, cariú amenințau cu mórte.

— „Vrei să ajungi?“ îi dîse grenadirul.

— „Cu prețul sângelui meu, cu prețul lumעי întregi,“ rěspunse majorul.

— „Marș! nu se póte face păpară fără a sparge óuě.“

Și grenadirul din gardă împinse caii peste ómeni, sângeră roțile, resturnă bivuacurile, trăgěndu-și o brazdă duplă de morți peste acest câmp de capete. Dar să-í facem dreptate đicěnd că striga mereú cu un glas tunător: — Cale mortăciuni!

— „Nenorociții!“ strigă majorul.

— „Bah! asta sêú frigul, asta sêú tunul!“ dîse grenadirul însufletind caii și împungěndu-í cu vėrful tesacului.

O catastrofă, care ar fi trebuit să-í ajungă mai curěnd, și de care îi scutise până acum o întâmplare fabuloasă, îi opri de odată în drumul lor. Trăsura se rěsturnă.

— „Mě așteptam la una ca asta,“ strigă neturburatul grenadir. „Oh! oh! prietinu e mort.“

— „Sěrmanul Laurent!“ dîse majorul.

— „Laurent! Nu este din al cincelea de vėnători?“

— „Da.“

— „E vėrul-meú. Bah! Cățeua de viéta nu este

destul de fericită pentru ca să-i pară cuiva rău după ea în timpul de față.“

Trăsura nu fu rădicată, caii nu fură descurcați fără o pierdere de timp nemărginită, ireparabilă.

Lovitura fusese atât de violentă încât tinera contesă, deșteptată și scosă din amorțelă prin mișcare, se descurcă din vestmintele sale și se sculă.

— „Filip, unde suntem?“ strigă ea cu un glas dulce, căutând împregiur.

— „La cinci-sute de pași dela pod. Vom trece Beresina. Dincolo de rîu, Stefano, nu te voi mai supăra, te voi lăsa să dormi, vom fi în siguranță, vom ajunge în pace la Wilna. De Dumnezeu să nu știi nici odată ce ți-a costat viața!“

— „Tu ești rănit?“

— „Nu este nimic.“

Ora catastrofei sosise. Tunul Rușilor anunță ziua. Stăpâni peste Studzianka, ei fulgerară câmpia; și la cele dintâi zăre ale dimineții, majorul observă colonele lor mișcându-se și formându-se pe înălțimi. Un țipăt de alarmă se rădică din sînul mulțimei, care fu în picioare într-o clipă. Fiă-care înțelese pericolul din instinct, și toți se îndreptară către pod printr-o mișcare de valuri. Rușii se scoborau cu repeziciunea incendiului. Bărbați, femei, copii, cai, toți mergeau spre pod. Din norocire majorul și contesa se aflau încă departe de țerm. Majorul Eble dase foc schelurilor de pe țermul celălalt. Cu toate prevestirile date celor ce se grămădău pe acest mijloc de scăpare, nimeni nu vru să se retragă. Nu numai că podul se cufundă încărcat de lume, dar încă impetuositatea valului de oameni aruncați către mal fatal era atât de furioasă, încât o masă de oameni fu prăvălită în apă ca o lavină. Nu se auzi nici un țipăt, ci șgomotul surd al unei petrii ce cade în apă; pe urmă Beresina fu acoperită de cadavre. Mișcarea retrogradă a celor ce se retrăgeau în câmpie pentru a scăpa de această moarte fu atât de violentă, și ciocniturelor cu cei ce mergeau înainte fu atât de înfricoșată, încât un mare număr de oameni muriră înădușiți. Contele și contesa de Vandières își datoriră viața trăsorei lor. Caii, după ce striviră, dumară o masă de murinți, periră zdrobiți, călcați în picioare de un vârtej omenesc ce se grămădi pe țerm. Majorul și grenadirul își găsiră scăparea în puterea lor. Ei ucideau pentru a nu fi uciși. Acest uragan de fețe omenesci, acest fluc și reflux de corpuri însuflețite de aceeași mișcare avu drept rezultat de a lăsa pentru câte-va clipe țermul Beresinei deșert. Mulțimea se asvirlise din nou în câmpie. Decă vre o câți-va oameni se aruncară de pe mal în rîu, acesta o făcură mai puțin în speranță de a ajunge pe celălalt țerm, care pentru ei era Franca, cât pentru a încungiura deșerturile Siberiei. Desperarea deveni un scut pentru câți-va oameni îndrăzneți. Un oficer sări de pe un ghiatar pe altul până la celălalt țerm; un soldat se tîri ca prin minune pe o grămadă de cadavre și de ghiatari. Această populațiune nemărginită înțelese în sfîrșit că Rușii nu vor ucide două-zeci de mii de oameni fără arme, înțepeniți, stupiți, care nu se apăsău, și fiă-care își așteptă sôrtea cu o resignare spăimântătoare. Atunci majorul, grenadirul său, bătrânul general și femeia sa rămaseră singuri, la câți-va pași dela locul unde era podul. Ei erau acolo, toți patru în picioare, cu ochii uscați, tăcuți, încungiurați de o masă de morți. Câți-va

soldați întregi, câți-va oficeri, cărora împregiurarea le dedea totă energia, se aflau cu ei. Această grupă destul de mare număra cam cinci-zeci de oameni. Majorul observă la două sute de pași de acolo ruinele podului făcut pentru trăsuri, și care se rupsese cu două zile înainte.

— „Să facem o plută!“ strigă el.

Abia îi scăpaseră aceste cuvinte și grupa întregă alergă către aceste sfarîmături. O grămadă de oameni începu să adune cărlige de fier, să caute bucăți de lemn, funii, în sfîrșit tot materialul de lipsă pentru construirea unei plute. Vre o două-zeci de soldați și oficeri armați formară o gardă comandată de major pentru a protege lucrătorii încontra atacurilor desperate, pe care ar putea să le cerce mulțimea gîcind scopul lor. Simțămîntul de libertate ce însuflețește pe prizoneri și le inspiră minuni nu pôte să se compare cu acela care făcea să lucre în această clipă pe nenorociții Francezi.

— „Etă Rușii! etă Rușii!“ strigau către lucrătorii cei carii îi apăsău.

Și lemmul scărtaia, podela creșcea în lărgime, în înălțime, în adîncime. Generali, soldați, coloneli, toți se îndoaiau sub greutatea rôtelor, a fiérelor, a funiilor, a scândurelor; era o iconă a construirii corabiei lui Noe. Tinera contesă, așezată lângă soțul ei, privia acest spectaclu cu părere de rău că nu pôte contribui cu nimic la această lucrare; într-aceea ea ajuta să facă noduri pentru a întări fringhiile. În sfîrșit, pluta fu terminată. Patru-zeci de oameni o aruncară în apele rîului, pe când vre o zece soldați țineau funiile care trebuiau să servescă ca să o înțepenescă lângă mal. Îndată ce vedură constructorii vasul lor plutind pe Berezina se aruncară în el de pe mal cu un egoism spăimântător. Majorul temându-se de furia acestei prime mișcări, ținea pe Stefania și pe general de mână; dar tremură când vedu vasul negru de lume și oamenii îndesuiți pe el ca privitorii în parterul unui teatru.

— „Sêlbaticilor!“ strigă el, „eu v'am dat ideia de a face pluta; eu sunt mântuitorul vostru, și voi îmi refuzați un loc.“

Un murmur confus servi drept răspuns. Oamenii așezați pe marginea plutei, și înarmați cu bastoane pe care le răsău de mal, împingeau cu violență vasul, pentru a-l arunca spre celălalt țerm, și să-l facă să despartă ghiatarii și cadavrele.

— „Mii de trăsnete! vă svirlu în apă, decă nu primiți pe major și pe cei două soți ai lui,“ strigă grenadirul, care rădică sabia, împiedecă plecarea, și făcu să se strîngă rangurile, cu toate strigătele spăimântătoare.

— „O să cad! Cad!“ strigau soții săi. „Să plecăm! înainte!“

Majorul privia cu un ochi uscat la iubita sa, care rădica ochii la cer printr'un simțămînt de resignare sublimă.

— „Să mor cu tine!“ țise ea.

Era ceva comic în situațiunea oamenilor instalați pe plută. Deși scoteau urlete înfricoșate, nici unul dintre ei nu cuteza să reziste grenadirului; că-cî erau atât de imbulziți, încât ajungea să împingă o singură persoană pentru a răsturna totul. În acest pericol, un căpitan cercă să se descurce de soldat; acesta observă mișcarea dujmănosă a oficerului, îl apucă și-l prăvăli în apă țicîndu-i: — Ah! ah! rață, vreți să bei! Du-te!

— „Etă două locuri!“ strigă el. „Aide, majorule,

aruncă-ne pe femeiușca D-tale și vino! Lăsați pe acel bătrân pricăjit care va muri mâne.“

— „Grăbiți-vă!“ strigă un glas compus de o sută de glasuri.

— „Aide, majorule . . . ceilalți morăe, și au dreptate.“
Contele de Vandières se desbracă, și se arătă în picioare în uniformă sa de general.

— „Să scăpăm pe contele,“ duse Filip.
Stefania strînse mâna amicului său, se aruncă asupra lui și îl îmbrățișă printr-o strînsore înfricoșată.

— „Adio!“ duse ea.

Ei se înțelesă. Contele de Vandières își regăsi puterea și prezența de spirit pentru a sări în plută, unde îl urmă Stefania după ce trăsese o ultimă privire lui Filip.

— „Majorule, vreți locul meu? Mie puțin îmi pasă

de viață,“ strigă grenadirul. „N'am nici femeia, nici copil, nici mamă.“

— „Ți-î încredințez,“ strigă majorul, „arătând pe contele, și pe femeia lui.“

— „Fii pe pace, voiă avea grijă de ei ca de ochii din cap.“

Pluta fu aruncată cu atâta violență cătră țărul opus, încât atingând pământul lovitura sguđui totul. Contele, care era pe margine, se rostogoli în rîu. În momentul în care cădu, un ghiățar îi tăia capul, și-l aruncă departe ca pe o ghiulea.

— „Héi! majorule!“ strigă grenadirul.

— „Adio!“ strigă o femeia.

Filip de Sucy cădu jos înghiățat de spaimă, copleșit de frig, părere de rău și ostenelă.

(Va urma.)

Lupta dintre satul Zernești și Tohanul-vechiu, 21 August 1690,

de I. C. Tacit.

(Fine).

Avënd acest punct stabilit putem susține cu totă probabilitatea, că oștile împreunate au plecat dela Câmpulung, orașel istoric și foarte scump Românilor, că-cî acesta e primul punct al țerei, din care s'a început curățirea României de limbile străine, ce ocupau încă partea orientală a Daciei (mai ales de Mongoli). Din acest oraș situat pe cel mai ostic din cei cinci afluenți principali ai Argeșului, mergënd spre Nord-ost prin satul Valea-mare, au ajuns aliații la comuna Dragoslavele și după o mică distanță spre Nord la Rucăr. Continuând drumul apucat pe o cale puțin practicabilă au sosit la podul Dâmboviței (veđi schița geografică ce însoțește acest articol).

Cu cât studiez mai mult terenul, cu atâta mă conving mai tare, că aci s'a ținut un consiliu de rebel, în care ținënd cont de strîmtórea Branului, unde puteau fi opriți de o mână de ómeni, comandanții și în speciă Brâncovanul, ca cel mai capabil în acéstă materie, au aflat de cuviință să împartă armata în două părți. Constantin-Vodă cu miliția sa, cu Moldovenii și cu pușini Turci și Tătari au plecat pe potecă la Branul de sus și de aci pe valea dintre comunele Șirne și Fundata s'au scoborit pe lângă Moieciú la vama Branului de jos (atunci marginea țerii era aci și nu în Branul de sus, unde s'a stabilit în zilele noastre în urma unei rectificări de fruntarie), ca să ocupe garnisóna din castel și în modul acesta să țină mascat marșul celeilalte părți din armată. Seraschierul ture împreună cu Tökeli plecară pe Dâmbovița în sus până aproape de isvóre, și de aci cu greutatea nespuse deschidându-și potecă peste curmătura Tămașului traversară culmea Carpaților. Locul și astăzi e atât de sêlbatic încât abia pot umbla ómenii cu piciorul și călare. Dar atunci? Cronica-
rul dize: „pe locuri ca acelea și-au trecut în trei zile óstea în Ardél, pe unde necum să fiă umblat óste seu om călare, ci dóră nici pedestru vr'o-dată. Ingenunchiând câte unul și legând arbori de cođile cailor așa s'au scoborit la șes.“

Spre Ost dela Tămaș se deschide valea Bărsei. Vale încântătoare și cu multe peisage romantice pentru cei ce vor să guste plăcerile naturii, dar și pentru marșul unei armate mai practicabilă și însoțită de mai puține greutate.

Acéstă vale duce direct la Zernești și prin urmare armata n'a putut lua nici decum altă cale, decât pe cursul rîului în jos.

Din cuvintele cronicarului Cserei ar putea resulta și alt drum și adică dela vama de sus, pe lângă frontiera de acum până în Vlădușca, în dosul Petrii-Craiului, apoi printre Pétră și Măgură la isvorul rîului cald și la Zernești. Însé tot din cuvintele numitului cronicar se vede, că nu se putea esecuta marșul pe acolo, fiind-că strějile așezate despre Zernești atât de aproape de potecă ar fi trebuit să observe ori ce mișcare a inamicului din partea acésta.

În Transilvania erau numai șapte regimente austriace sub comanda generalului Heisler, că-cî celelalte trupe le luase Marchizul Ludovic de Baden, care opera contra marelui vizir Chiupriliul la Dunărea de mijloc. Trei regimente erau postate la pórtă de fier, ca la ori ce împregiurare să póta fi atrase mai ușor în câmpul de luptă. Cu celelalte patru ocupase Heisler pasul Buzéului în Trei-scaune fiind-că se suna că pe aci vor intra rebelii cu Tökeli. Comanda peste trupele ardelenesci o avea Macskási Boldizsár, și mai târđiú Mihail Teleki. Castelul Branului (veđi Nr. 7, pag. 109) și pasul erau ocupate de trupe din scaunul Murășului, dar după mărturia aceluiași cronicar se afla aci și óste împărătescă și Sécui. Cești din urmă se așezară în șanțuri de-asupra castelului. Asupra drumului, ce-l luase oștirea de invasiune, domnia tăcerea morții. Șcirile, ce se colportau erau tendențioase, răspândite anume de supuși lui Constantin-Vodă, pentru ca prin surprindere să póta străbate cu mai puține dificultăți în Transilvania. Generalul Heisler deși nu punea mult preț pe vorbe, credea cu siguranță, că vor intra prin pasul Buzéului și cu atât mai vêrtos, că pasul Branului era călcat numai de călăreți, ér fortărăța domnia strîmtórea astfel, încât o mână de ómeni era în stare să împiedece o armată întrégă.

În momentul, când se credea mai sigur, veni ca un fulger șcirea, că Constantin-Vodă a atacat șanțurile din Bran și că a tăiat pe Germanii și Sécui ce erau postați acolo. Generalul Heisler își petrecea fără grijă jucând cărți cu generalii Magin și Naher și cu colonelul Doria, și după cum

dice cronicarul avea pălăria plină de jumătate cu galbeni și taleri câștigați dela conjucătorii săi. Jocul încetază momentan. Armata se pune în marș, trece peste satul Telii tăbărește la Sâmpetru și a treia zi sosește la punctul amenințat. Toți erau veseli, dar mai ales comandantul suprem, bazat pe gloria armelor imperiale și pe disciplina armatei austriace, susținea cu totă convingiunea că îndată ce va apuca pe inimic în strimtorile Branului îl va sfărma. Dar invasorii n'au venit pe acolo, că-cî n'au fost nebuni (Cronicarul) să se espună astfel. Trecură mai multe zile grele, că-cî pururea erau de pază și mai cu samă năptea se temeău să nu fiă surprinși; de aceea făcea năptea focuri într'un loc și se așeza în altă parte.

Ziua ținea lupta neîntrerupt deasupra castelului, că-cî Constantin Brâncovanul stăruia cu ori ce preț să țină mascat marșul armatei principale.

Generalul Heisler era tare nedumerit, par-că avea presimțirea celor ce se vor întâmpla în timpul acesta. A întrebat de mai multe ori nu cum-va mai e și o altă potecă în apropiere, și nimenea nu putea să-i dea răspuns pozitiv.

Constantin Brâncovanul îl sfătuia să nu se opună, ci să se retragă. Cronicarul susține, că între ei erau relațiuni amicale și nu observă contradicțiunea în care cade, când spune că în ta-

băra lui Heisler se afla Aga Bălăceanul cu o sumă de pribegi și cu o oște de voluntari în speranță să ajungă domn în Muntenia cu ajutorul imperialiștilor. Heisler avea ordin să-l ducă domn în Muntenia, că-cî el promisesese împăratului Leopold, că va închina țera. Mai departe nu voiește să-și aducă aminte, că cu un an mai înainte Heisler ocupase Bucureștii și prădase țera, de unde a ieșit numai de frica Tătarilor. Se înțelege de sine că Brâncovanul ar fi voit să între în Ardeal fără opozițiune, că-cî promisesese Sultanului, că va afla drumuri și plaiuri prin care va intra fără pericol. Cronicarul ar voi ca totă acțiunea acestei întreprinderi să serve spre laudă lui Tökeli. De aceea susține cu totă naivitatea că Brâncovanul nu avea nici o cunoș-

tință despre marșul lui Tökeli, pe care îl acoperia el. Cât despre tactul politic, despre cunoștințele lui militare, etc. citiți Cronicarii și vă veți convinge și despre neadeverul acestei aserțiuni.

Dar eu nu mă îndoiesc de loc că domnul Munteniei era capabil să afecteze amicitia, că-cî togma în acesta se culmina tactul său politic. Domnia în principate depindea de capriciele puterilor mărginașe și numai el șciu balanța între Austria, Rusia și Franca. Amic celor dintăi, el era vasal Sultanului. Întra adeseori în planurile secrete ale uneia din puteri, dar secretul muria în sinul său. Acțiunile sale erau totdeauna motivate de forța împregiurării, și numai astfel se putu susținea aproape 30 ani în

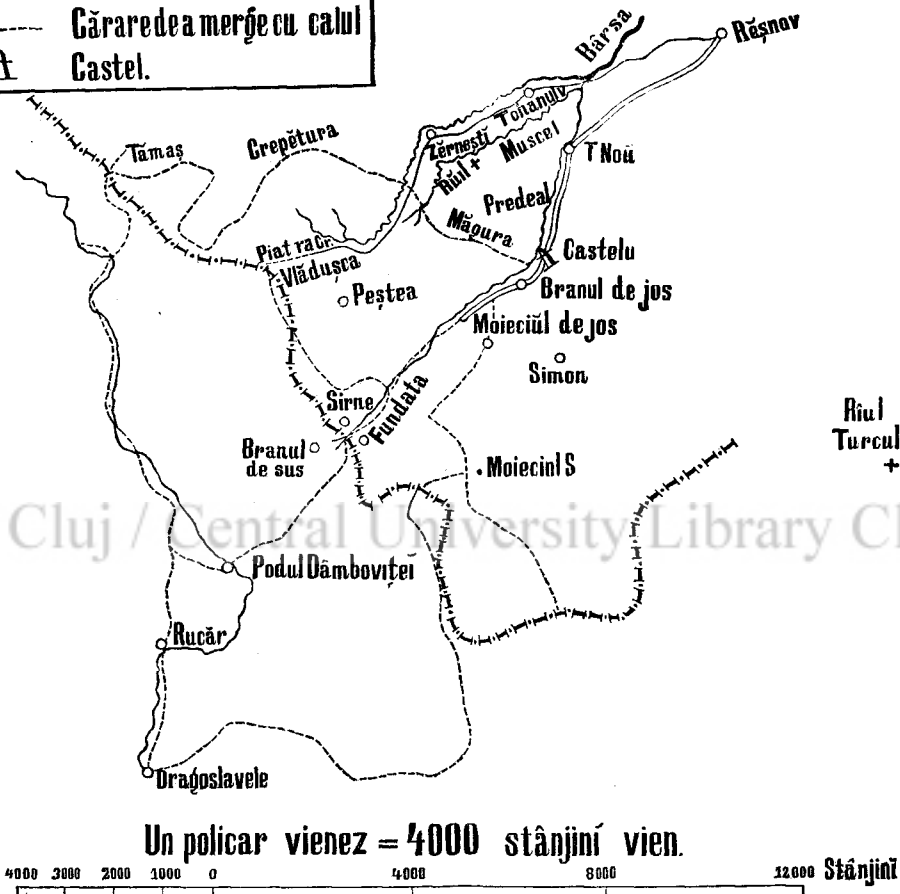
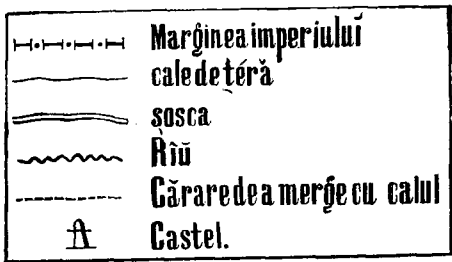
scaunul domniei și putu scăpa țera de jafuri. Acestea premise, nu trebuie să uităm promisiunea făcută Sultanului, ci trebuie să admirăm naivitatea cronicarului, care pune credință pe asigurările de amicitia ale inamicului, ce susținu mai multe zile lupta aparentă, ca să acopere invasiunea ascunsă a Curuților (rebelilor).

Din cele di-se se vede destul de limpede de ce n'a ascultat Heisler de sfatul lui Constantin Brâncovanul. Dar Cronicarul îi face mai departe imputarea, că n'a ascultat nici de Mihail Teleki și nu observă, că chiar din cuvintele sale rezultă

prepusuri și asupra lui, că-cî Teleki venise numai de silă la oște. În fine tot din cuvintele Cronicarului rezultă că Heisler cu cele 2000 de Germâni, cu oștea ardelenescă și cu cele două tunurile era destul de capabil să apere strimțorea Branului și prin urmare n'avea nici un cuvânt, ca să se retragă.

Să mai lămurim încă o cestiune cu Cronicarul Cserei. „Tokeli ura pe domnul Muntenilor și de aceea drumul său ascuns nu l'a comunicat nimerei decât Seraschierului turcesc.”

Cu ce se pôte motiva ura? Brâncovanul îi da ajutor, îl ducea ca domn în Transilvania! Naivitatea ajunge la culme când susține, că Tökeli a plecat fără șcirea lui Con-

Riul Turcul +

stantin-Vodă care rămăsese togmaî ca să acopere acest marș secret. Mai curând îmi vine a crede că planul acesta a fost togmaî planul lui Constantin, că-cî el era mai mult angajat și apoi nimereî nu-î staî la dispozițiune informațiunii mai esacte și mai sigure decît domnului țerii.

Dar destul atît. În 21 August 1690 se începuse harțul la șanțuri, și Cserei împreună cu ceilalți generali călări priviau de pe stîncă Branului cum balanța lupta, cînd veni ca un trăsnet șcirea că Tökeli a tăbărit de-asupra Zerneștilor și că Tătarii au aprins Tohanul (încă nu esista Tohanul nou). Era cam după prînd. Cu toții în ruptul capului fără nici un plan alergară în fuga mare spre Zernești. Acum ar fi fost timpul, să se retragă, să-și adune ôstea împrăștiată (o parte rămăsese la Buzeu, altă parte erau trâmisi cu transporturi la Ciuc și în alte părți ale țerii), să-și aducă regimentele dela Pôrta de fier, și să-și procure tunuri de prin cetăți, că-cî cu trupele și cu cele două tunuri disponibile nu mai era în stare să oprască invasiunea. Dar surprins cum era, fără să pricépă pericolul în care se afla, alerga cu tótă iuțela la peirea sigură, ce-l aștepta pe câmpul Tohanului.

Trecînd peste locul unde s'a întemeiet mai târziu satul nou (Tohanul nou), pe lângă colina Muscel și peste rîul Turcul a tăbărit pe câmp. Aga Bălăcénul, care comanda două escadrone de Munteni pribegî și voluntari ardeleni, ceru voia să scótă Tătarii din Tohan. Amărit, ca un candidat de domniă, atacă cu violența unui om desperat. Tătarii neputînd susținea focurile Românilor se retraseră în disordine. În timpul acesta generalul Heisler înainta pe câmp între Tohan și Zernești. Tabăra lui Tökeli se vedea așezată de-asupra Zerneștilor despre pētra Craiului. Germăni se așezară în liniă de bătaia. Două preoți iesuiți făcură serviciul divin, și ținînd câte un crucifis în mîni se puseră în fruntea oștirea, dar amîndouă au și perit în luptă. Numai preotul calvin a scăpat de mórte cu fuga.

Cînd e s'o pășeci, tóte își staî împotriva. Începu un vînt strajnic, așa cum trage de multe ori la Zernești pe Bârsa. Heisler ca să-și scutescă armata, pe care o bătea vîntul în față, schimbă frontul. Cu ocaziunea acesta Tökeli și de n'ar fi știut numērul trupelor imperiale, le-a putut numēra cu tótă siguranța după cornete. În frunte erau trupele germăne, în dosul lor Ardelenii. Tökeli, gata de luptă, înaintă spre Zernești. Sēcuii, invocînd numele lui Isus, voiau să mērgă drept asupra inamicilor, dar Mihail Teleki înfruntându-î ia oprit.

Cînd își pierde cine-va cumpētul, nu-î mai foloseșce nici esperința propriă nici a altora. Erórea acesta a grăbit desastrul neîncungiurat. Armata germăna ar fi fost în stare, să spriginescă retragerea trupelor ușore, pe cînd pracsă inversă a dovedit, că trupele ușor armate nu sunt capabile să restabilescă lupta, cînd armata regulată este pusă în disordine.

Heisler avea seú afectă multă încredere în armele și disciplina soldaților germăni. El șise Ardelenilor cum spune Cserei în limba latină: „Veți avea mare bucuria, cînd veți vedea Turcii fugind, neputînd susținea focurile nóstre, atunci cu șcirea lui Dumndeu goniți-î și tãieti-î fără cruțare, éra de veți fi respinși, retrageți-vē costiș ca să-î atac de nou cu oștirea mea și să-î alung.“

Cum mergi dela Tohan la Zernești, în stînga este rîul Turcul, care în timp de secetă este aprópe sec, éra

despre drépta Bârsa. Peste rîul Turcului este Muscelul, o colină acoperită cu tufe de mestécán, atunci cu tufari de stejar; peste Bârsa o cóstă, ce merge paralel cu Muscelul și de asemenea acoperită cu tufe de mestécán. Distanța între aceste două coline nu e mai mare ca de 2000 de stânjini (cam 3800 metri).

Tökeli trâmise o sumă de Tătari amestecați cu rebeli unguri pe cósta din drépta Barsei, în aparență ca să încungiure armata inamică. Heisler ordonă îndată colonelului Doria să le iésă înainte cu șese companii. Teleki încă trâmise 13 stéguri de Sēcui sub comanda lui Henter Mihai. Tătarii se retrag în fugă, și Doria și Henter în focul luptei îi urmăresc pînă la armata turcescă (cam în fața Zerneștilor). Era însē prea departe. Cădusēră în cursă și siliți primiră lupta neegală.

Cînd se petreceau acestea, Tökeli observînd cum se rărise aripa stîngă luă cu sine 600 de combatanți și se repeđi despre Muscel asupra imperialilor. Germăni îi primiră cu o plóia de focuri; au cădut mulți Turci, dar cu tóte acestea atacul a fost atît de violent, încât șirurile armatei germăne fură sparte pe loc. Începu un măcel înfricoșat. Nimic nu mai póte resista iataganelor turcesci. Toți își caută mântuirea în fugă. Secuii, cum ved această, nici nu rădică lăncile, ci făcînd larmă teribilă se pun pe fugă în disordine. Germăni îi urmēză. Generalul Heisler încă fugia și Turcii îl goniau după urmă. Doria ținea încă lupta. Strînsese cele șese companii împregiurul seú și încungiurat, cum era, de tóte părțile, lupta desperat. O óra întregă era de cînd da piept cu atâtea mi de Tătari și de Turci. Nenorocitul Heisler putea scăpa, dar aruncându-și ochii de pe vērful Muscelului asupra câmpului de luptă, vedu, cu câtă vitejiă se apēra Doria și rușinându-se de fugă strînsese pe puçinii căți mai rămăseseră lângă sine și se repeđi din nou pe câmpul de onóre. Oboșit însē de atîta alergătură cădu îndată în mînile Turcilor. Companiile lui Doria încă fură înfrînte și măcelărite în mod înfiorător. Doria fu prins de Tătari, bătut cu bice și legat de códa unui cal. Cu mare nevoia i-a rēscumpērat Tökeli pe amîndouă. Pe Heisler l'a dat mai târziu în schimb pentru nevastă-sa, care era prisioneră la Austriaci.

Ruina era completă. Opt-spre-dece generali și oficeri căduseră în mînile inamicului. Generalul Naher cădu în luptă. Magin scăpînd rānit află scut la Sași din Herman, cariî îl cunoșeau. Dar mai apoi vedînd că rebelii ocupă țera, ca să-și facă mîna bună cu cel mai tare, ei îl uciseră mișeleșce. Aga Bălăcénul, preferînd mórtea onestă unei fugi rușinóse, se aruncă, ca un turbat, în mijlocul Turcilor și în câte-va momente fu ucis. Capul lui îl trâmise Constantin-Voda în țiuva de Sântă-Măria la București, și a dat ordin să-l pună într'o sulită în curtea sa, ca să serve tuturor de exemplu. Tot în această luptă a cădut și Teleki și mulți alți boeri pribegî din Muntenia și nobili ardeleni.

Istoria Bălăcénescă (v. Șincai 1690) susține că invasiunea nu s'a făcut pe la Bran, ci pe alte plaiuri spre Zernești și Tohan și că la spargerea armatei germăne a luat parte și Constantin Brăncovanul cu trupele sale și adaoge: au început toți să taiă încât zăceau trupurile Nemților ca bostanii.

Descrierea detăiata, pe care am urmat-o după Cserei, lasă pe Constantin-Voda ocupat la șanțurile Branului din vama de jos. Ce s'a întēplat după ce a alergat ôstea

germână la Tohan rămâne un mister. Cu toate acestea mie îmi vine a crede, că Vodă s'a făcut îndată stăpân peste castel, că-cî atît istoria Bălăcenescă, cât și Engel și Delchiario (v. Șincai anul menționat) sunt de acord, că armata aliaților a plecat imediat spre Sibiiu și că la Cristian

(sat lângă Sibiiu) s'a proclamat Tökeli de principe al Transilvaniei sub suzeranitatea Porții. În fine după ce l'au așezat în scaunul Domniei în Alba-Iulia, domnul țării și cu ceilalți s'au reintors fiă-care pe la țările lor.

Datine, credințe și moravuri române,

de S. Fl. Marian.

Vergelul.

I.

Sub numirea de „Vergel“ aflăm la poporul român trei specii de datine păstrate din moși strămoși. Aceste trei specii se deosebesc una de alta parte prin timpul, scopul și modul serbării lor, parte prin credințele cu care sunt combinate și persoanele care le serbeză.

Maî nainte de a începe cu descrierea fiă-căreia din aceste trei specii de Vergel, le voi premite în estras o deslușire, ca astfel din capul locului să se șciă, despre ce este vorba: care e scopul principal al acestor datine și credințe, când se serbeză și cine le serbeză?

Scopul principal al speciei prime de Vergel e profetirea norocului pentru anul viitor, apoi petrecerea, cunoșcerea mai de aproape a persoanelor, care-l serbeză, și în urmă încuscrirea seî înrudirea. Acastă specie de Vergel se serbeză în séra despre Sântul-Vasile seî anul nou, și după cât șciū eū până acuma, numai de cătră Români din ținutul Dornei în Bucovina. La acest Vergel ieau parte feciori și fete, bărbați și neveste, tineri și bătrâni, pe scurt: cine voeșce. Însē îndemnul la serbarea lui îl dau mai întâi feciorii, și părinții cu fete mari¹⁾.

Scopul principal al speciei a doua de Vergel, care se serbeză tot în séra despre Sântul-Vasile seî anul nou, însē numai de cătră fete mari, e profetirea și cunoșcerea „ursiților“, adică a bărbaților viitori. Acastă specie de datine și credințele cu care e combinată, se află, cu puține deosebiri esențiale, în toate provinciile locuite de Români. Însē numirea ei de „Vergel“ am aflat-o până acuma numai la Români ardeleni din ținutul Bărgăului și al Năsăudului²⁾.

Scopul principal al speciei a treia de Vergel este mai întâi petrecerea, apoi primirea și ospetarea oșpetilor, cari se adună la acastă petrecere. Vergelul acesta îl serbeză numai feciorii, la care se invită și fetele mari dimpreună cu părinții lor. În unele sate din Bucovina se serbeză acastă specie de datine în ziua de anul nou după améqi, érá în altele în ziua de lăsata secului în postul cel mare. Când anii sunt buni, mânoși, atunci se serbeză și la celelalte lăsate de sec de peste an. Așa feciorii din Ilișesci³⁾ și cei din Botușana⁴⁾ îl serbeză în ziua de anul nou după améqi, ér cei din Corlata⁵⁾

¹⁾ Gom. de D-nul Petru Ursul, cantor bis. din Căndreni.

²⁾ Com. de conșcolarul meū D-nul Pavel Beșia, prof. la gim. rom. din Năsăud. Într'unirea fetelor în séra spre anul nou pentru a-și cerca norocul se numeșce pe aici „Vergel“ — ne scrie D-sa.

³⁾ După spusa lui Vasile Ungurén și a altor Români din Ilișesci.

⁴⁾ D-nul Nicolae Sbierea, paroch din Botușana, ne scrie că, după cum i-au spus parochienii Sânciei sale, mai demult să fi esistat „Vergelul“ acesta nu numai în Botușana, ci și în satele învecinate Cășvana și Poieni, însē acuma în satele din urmă s'a dat acastă datină frumoasă cu totul uitării.

⁵⁾ Com. de D-nul George Tomoiagă, de loc din Zahareșci nu departe de Corlata, actualminte cantor bis. în Mahala.

în ziua de lăsata secului. Români din comitatul Solnocului de mijloc din Ardél îl serbeză în serbătorile Pașcilor⁶⁾.

Modul de serbare al acestor trei specii de Vergel e foarte diferit, atárnă foarte mult de timpul, provincia, până și de satul unde se serbeză, precum și de persoanele care-l serbeză.

În cele următoare, vom descrie după timpul serbării pe rând și cât se póte mai pe larg și la înțeles fiă-care din aceste trei specii de Vergel, așa după cum le-am vădut eū singur seū cum mi s'au descris de mai mulți Români, pe cari i-am întrebat în acastă privință.

Însemnez tot-deodată că datina speciei a treia de Vergel trebuie să fiă adusă în Bucovina, ca și „Berea“ seū „Berénul“⁷⁾, din Ardél, pentru că ea numai în acele sate din Bucovina se serbeză, care sunt colonisate cu Români veniți din Ardél după aneșcarea Bucovinei la Austria. În celelalte sate, după cât mi s'a spus și șciū eū până acuma, nu se serbeză nici într'unul. Ba nu șciū să spună nici măcar cum se numeșce acastă datină.

Ce se atinge de vechimea fiă-căreia din aceste trei specii de Vergel, toți Români, în satul cărora se serbeză Vergel și pe câți i-am întrebat în acastă privință, m'au mărturisit că așa l'au apucat din bătrâni, de când s'au trezit, și tot așa le-au spus că l'au apucat moșii din strămoșii lor. Va să dică „Vergelul“ nu e o datină din timpurile mai nouē, ci de o vechime foarte depărtată.

II.

Să vedem acuma cum serbeză Vergelul Români din ținutul Dornei.

Feciorii și părinții cu fete mari, bune de măritat, îndemnă cu vre-o câte-va zile înainte de anul nou pe un gospodar din mijlocul lor să facă Vergel. Acesta, credincios și iubitor al datinelor străbune, nu se împotriveșce, ci cu cea mai mare plăcere și bucuriă se prinde că va face Vergel, și-l și face. Se pregăteșce de bună vreme cu toate cele trebuincioșe. Între altele cumpără și un polobocel de vin, ca de vr'o câte-va vedre. Eră când soșeșce séra anului nou, îndată după ce prinde a se întuneca începe a buciuma și a trîmbița⁸⁾ dând de șcire, că e timpul să se adune toți cei ce voesc să serbeze Vergelul.

Acastă buciumare și trîmbițare duréză, în restimpuri, cam până cătră un-spre-șcece ore din nópte, când toți cei ce au avut să vie la Vergel, s'au adunat. După aceea nu se mai buciumā în acastă sérá.

După ce s'au strîns acuma o mulțime de feciori, fete

⁶⁾ Alecsandru Onaciū „Datinele pop române“ publicat în „Familia“ anul II, Peșta 1866, Nr. 23, pag. 275.

⁷⁾ Asupra acestei datine, pe care am publicat-o în „Familia“ voi mai reveni încă.

⁸⁾ În acastă sérá, după cum ne scrie D-nul P. Ursul, nicăiri în alt loc nu se buciumā, fără numai la casa unde se ține Vergelul.

marî, bărbați, neveste, băeți, copile, moșnegi, babe, în scurt toți aceia, cari au dorit să fiă la Vergel, și după ce a cuprins fiă-care un loc anumit, așterne stăpâna casei o masă cu o față de masă curată, ér gospodarul pune tot pe această masă un ciubăraș seú alt vas cu apă neînceptută. După acesta, dându-se semn că Vergelul se începe, tot insul care voește a-și cunoște viitorul, aruncă în apa din ciubăraș câte un semn, adică: un cuțitaș, un crucer, un bumb, un inel, o cheiță, un cercel, în scurt fiă-care ce are la îndemână, și ce voește, însé fiă-care trebuie să-și cunoască semnul când se va scóte din apă. După acesta se rënduește un băet de vre-o 10—13 ani ca să scótă semnele. Băetul rënduit, în vreme ce toți ceilalți adunați stau departe de masă, s'apropiă încet de ciubărașul cu semnele dimpreună cu un alt om bun de gură, care se numește „Vergelător“⁹⁾. Vergelătorul, având câte un bețișor verde de pom în fiă-care mână, începe a toca încet cu aceste bețișore pe marginea ciubărașului cu semnele și a ura:

Cine trece
Se pitrece?
Irodia Dómnne!
Trece Toma cel bogat
Cu biciu de foc înfocat.
Irodia Dómnne!¹⁰⁾
Văile
Cu oile,
Pórtă Toma cărnele.
Luncile
Cu juncile,
Toma pórtă vacile.
Vacile sunt bune fórte,
Toma póte să le pórté.
Prin tóte câmpiile
Pórtă Toma oile.
Oile-i sunt marî ca boi,
Lui Toma-i stă după oi.
Toma âmblă tot pe munți,
Alegându-și tot cai iuți.
Dintr'a lui hergelii marî

Își alege doui cai tari,
Și după vin se pornește,
Cătră slugi așa grăește:
„Haideți feciori după vin
„Ca s'avem când vom da fên!“
Și așa dîcînd se duc
Și vinul cel bun aduc.
Acum dragii mei feciori
Vom avea de sêrbători.
Anul vechiu, ia, se sfêrșește
Și cel nou ni se ivește.
Mergeți, mei, tăeți un bou,
Că-cî mîni este anul nou!
Și fripturi bune făcînd
Să bem vinul gâlgăind ...
Semnele din acest vas
Să vé fiă tot de tras,
De tras sorți de bucurie
Din anul ce o să vie ...
Scóte-un semn și-mi spune drept
Măne care an să'ncep? ...

Sfêrșind Vergelătorul de urat, băetul orënduit vîră mîna în vasul cu apă și scotînd un semn și arêtându-l adunării întrebă dîcînd:

— Al cui este anul ce se'ncepe diminéță?

Proprietarul semnului rîspunde:

— Al meú este!

Vergelătorul dîce atunci:

— Al têu noroc are să ți-l dee Dumneđeú de anul nou, de Sântul-Vasile.

După acesta, predând semnul proprietarului, începe Vergelătorul érá-și a toca cu bețișorele pe marginea vasului și a ura:

Cine trece
Se pitrece?
Irodia Dómnne!
Trece Toma cel bogat
Cu biciu de foc înfocat.
Irodia Dómnne! etc.

Și sfêrșind de urat, băetul orënduit scóte alt semn din ciubăraș și întrebă al cui este.

După ce rîspunde cel cu semnul, dîce Vergelătorul:

— Al têu noroc are să ți-l dee D-đeú de St.-Bobotéză.

Și tot așa, după fiă-care urare, scóte băetul orënduit câte un semn, érá Vergelătorul numește cutare sêrbătore însemnată seú pe vre un sfânt ce vine la rënd, când Dumneđeú are să dee noroc celui cu semnul.

După ce sfêrșește de'nșirat toți sfinții și sêrbătorile cele mai însemnate de peste an, decă mai rêmân semne în vas, Vergelătorul spune celui cu semnul, că el va avea noroc la cutare vite, de exemplu: oi, capre, boi, vaci, cai, porci etc. Érá decă și pe acestea le gătește de'nșirat și semne tot mai rêmân în vas, atunci începe a înșira fiare sêlbaticé, spuind că cutare va avea parte de cutare fiară va pușca-o seú va prinde-o așa și-așa. Astfel merge, până se gătesc tóte semnele de scos.

În restimpul, când Vergelătorul uréză și băetul scóte semnele, domnește în casă óre-și care tăcere. Dar când Vergelătorul începe a profeti că cutare sfânt, vită seú fiară îi va aduce celui cu semnul norocul, atunci se nasc risete și hohote, care duréză câte-va minute, pentru că Vergelătorul, ca un om isteț, prefăcut și dedat de mai nainte în profetirea norocului, șcie așa de bine să potrivescă vorba, că trebuie să producă risete și voe bună între cei de față.

De multe ori însé i se légă ochii, așa încât nu póte vedea nimic, și atunci Vergelătorul trebuie să spue cum va fi viitorul celui cu semnul, fără de a-i șci de mai nainte numele. Atunci unele le nimerește, însé altele le spune așa de întortochéte și de ciudate, încât și fără de voe ascultătorii trebuie să ridă de profetiile lui. Așa de exemplu, după ce băetul scóte semnul unui bărbat, Vergelătorul socotind că e al unei fete, spune că viitorul seú soț va fi un bărbat așa și-așa de frumos, va avea stare bună, seú va fi un om urît, sărac și Dumneđeú mai șcie cum. Și érá-și scotînd semnul unei fete spune că viitorea sa nevastă va fi o fată bêtrână, urcióasă, și altele de-asemenea.

Sfêrșindu-se astfel de scos tóte semnele din vasul cu apă, Vergelătorul încheiă funcțiunea sa cam prin următorea urare:

Anul nou cu fericire
Să-l petreceți, și'n unire
Tineri și bêtrâni să fiți
Și cu toții să'nfloriți,
Ca merii
Ca perii
Pe la mijlocul verii,
Ca tómnă cea 'mbelșugată
Cu de tóte 'ndestulată!¹¹⁾

La aceste cuvinte rîspund cei din casă prin strigăte de „vivat“ și „să trăescă!“ Érá mai mulți inși, cari cu pușcin mai nainte de acesta au eșit anume afară, încep a pușca atât din pistóle cât și din pușci, slobodînd vre-o 10—20 de încercături seú și mai multe după olaltă.

În urmă, după ce și rëndul înpușcăturilor s'a sfêrșit, scóte gospodarul vasul cu apă, în care au fost semnele, și, deșertându-l, aduce în locul apei tot în acest vas ca la o vadră de vin și-l pune pe masă. Apoi se așéză mai toți cei de față la masă și încep a închina și a cinsti din vinul adus, petrecîndu-și, vorbind câte de tóte, glumind și povestind fel de fel de istorióre. Unii istorisesc cum se făcea mai demult Vergelul. Alții spun că lor li s'a împlinit tot ce le-a profeti Vergelătorul în anii trecuți. În scurt fiă-

⁹⁾ Numit altmintrelea și „Vestitorul de anul nou.“

¹⁰⁾ „Irodia Dómnne“ se repețește tot după al douilea vers.

¹¹⁾ A. P. Alecsi „La Sânt Vasile“ publicat în „Familia“ anul VII, Peșta 1871, Nr. 3, pag. 32. Tot aceste versuri se spun și în Bucovina. —

care adaugă câte ce-va la vioișia generală. Fia-care caută a întrece pe antevorbitorii săi prin istorioare și glume, care dau un avânt foarte plăcut și desfătător veseliei și vocii bune.

Într'aceea însă vinul din vas se tot înpuținează, până ce nu rămâne nici un strop. Și de cum-va gospodarul a mai ascuns vre un șip sevă două de vin, voind a-l păstra pentru mai târziu și feciorii au dat de dânsul, nu i-l lasă, ci cumpărându-l dela dânsul, îl scurg și pe acesta până la cel din urmă strop.

După acesta, sculându-se dela masă, se prind, mai ales feciorii și fetele, la joc și jocă până ce se face ziua mare, când se împrășcie și se duce fiă-care la casa sa.

Danțurile și chiuiturile (horele) cu care se'ncheie Vergelul acesta sunt aceleași, care se jocă și se chiue în decursul anului întreg.

Musicanții, cari firește încă nu trebuie să lipsescă

dela această petrecere, sunt sevă vre-o două, trei țigani cu viole și c'o cobză, sevă un cimpoier cu cimpoiul. Pentru aceștia se'ngrijesc feciorii. Ei îi caută, ei îi tocinesc și tot ei le plătesc pentru truda lor vre-o câți-va fiorini.

Lipsind musicanții, ceea ce numai rar se poate întâmpla, atunci cântă unul sevă două feciori din fluere sevă din trișce, era ceilalți: bărbați și neveste, însă mai ales feciorii și fetele jocă de se prăbușește pământul sub picioarele lor.

În fine e de'nsemnat și aceea, că Vergelul acesta, pe lângă profetirea norocului din anul viitor, mai are și scopul, după cum spun Români din ținutul Dornei, că omenii să facă cunoștință mai de aproape unii cu alții și ca feciorii să petească fetele mari¹²⁾.

¹²⁾ Tote amănuntele acestei datine mi le-a comunicat D-nul P. Ursul.

Memoriile unui stomach.

(Continuare.)

Dialog între un alopăt și un homeopat.

- A. Este adevărat, că în privință efectului general al medicamentelor asupra organismului, ar avea fiă-care o altă părere.
- H. Așadar, atâta îmi condeți! Bine, ași cotinua cu plivitul până când și duzina, de care am vorbit, s'ar reduce la jumătate.
- A. Nu e rău. Lăsare-ai D-ta sânge?
- H. Nu, nici-odată.
- A. Atunci pacienții D-tale ar muri în unele casuri.
- H. Se poate; în ori-ce cas este însă mai bine să moră unul pentru că nu i s'a lăsat sânge, decât să fiă uciși cu sutele prin flebotomie.
- A. Cum ved eu, D-ta nici n'ai prescrie medicamente, nici n'ai lăsa sânge?
- H. Așa este, și chiar de aceea sunt homeopat. Omenii voesc să capete ceva¹⁾; eu nu le dau nimic și tot îi mulțimesc.
- A. Ești un om ciudat și sunt convins, că ar muri omenii cu sutele supt mâna D-tale, decât și s'ar da ocaziune să-ți uciți.
- H. Nu crești D-ta că prin medicamente s'a uci multe mii?
- A. Ah d a, p o te.
- H. Crești D-ta, că din contră din lipsa de medicamente să fi murit multe sute?
- A. N u.
- H. Atunci, vede, sunt pe deplin mulțămit.

¹⁾ Corvisart, medicul lui Napoleon I, era un mare inamic al medicamentelor. Decă împărătesa Iosefina pretindea cu ori-ce preț, să iea ceva, el îi dedea piluri de pâne! Chiar Napoleon era neîncredător în medicamente, și observările sale asupra corpului omenesc sunt atât de nimerite, încât trebuie să ne aducem aminte de ele în tot minutul. „Corpul nostru“, dicea el, „este o mașină pentru viață și organizat pentru ea — acesta este natura lui. Să lăsăm dar vieții mersul neîmpedat și să îngrijescă de sine; ea se va afla cu mult mai bine, decât decă o vom însărcina și moleși prin medicamente. Corpul omenesc se asemănă unui orologiu construit cu artă, și care este hotărât să umble un timp anumit; orologierului nu-i este ertat să-l deschidă și de aceea îl poate repara numai pe nimerite și cu ochii închiși. Pe unul, căruia îi succede prin instrumentele sale grosiere să facă ceva bine, cad sute de capete proște, care strică cu totul acel obiect de artă.“

- A. Dar susțin, că trăim într'o stare atât de artificială, încât mijlocele artificioase sunt neapărate de lipsă.
- H. Voiu lăsa să aibă valoare partea cea dintâi a aserțiunei D-tale, cu tote că o-ași putea combate ușor. Îți conced dară că trăim într'o stare artificială, dar totuși susțin că această stare nu este artificială în așa grad mare, încât să fim siliți, pentru susținerea sănătății, să ne căutăm scăparea în știința cea mai încurcată, mai întunecată și mai nesigură din tot cercul cunoștințelor omenești. Decă nutremântul nostru obicinuit ar consta din lucruri, care s'ar ținea de misterile cele mai ascunse ale artei, ași concede, că ar trebui să întrebuițăm și medicamente tot atât de misterioase. Dar decă trăim cam amăsurat legilor naturii — ceea ce se întâmplă peste tot — ne trebuie și medicamente simple; decă însă le căutăm prea departe, trecem peste țintă. Decă mijlocele noastre de nutremânt ordinar sunt falsificate, ne apropiăm foarte tare de un grad estrem de artificiu, și atunci sunt învoit cu D-ta, că ne trebuie medicamente corăspundătoare, pentru a restabili echilibrul sănătății. Abstrăgând însă dela un atare cas, noi consumăm numai produsele pământului, fără să întrebuițăm o procedură prea complicată pentru îndestulirea trebuințelor noastre. Așadar susțin, că n'avem lipsă de medicamente complicate, ci din contră de cele simple, și apoi natura își va implini chiămarea cu activitate îndoită.
- A. Așteptă, prietine, acum te voiu prinde cu propriile-ți cuvinte. Așadar ești de părere, că avem trebuință de medicamente de aceeși natură ca mijlocele noastre de nutremânt și nu facem decât o schimbare în combinațiune etc., nu-i așa?
- H. Adevărat.
- A. Dar mijlocele noastre de nutremânt conțin mai tote substanțele cunoscute de chemiă¹⁾. Prin urmare, decă combinațiuni false, referințe sevă escese pro-

¹⁾ În cafea și tutun se găsesc urme de aramă, ér în tamarinde de aur. „Chalumeau“ul (instrument chemic) topește partea silicată a unui paiu de grâu și o preface în perlă de sticlă.

duc o bătă, ce este mai natural decât să ne luăm refugiul la știința medicinei, care chiar ne învătă compozițiunea lucrurilor consumate pentru nutriție?

H. Aceste fapte nu s'gduie de loc aserțiunea mea. Dacă precum ții D-ta, mijlocele noastre de nutrement conțin o mulțime atât de mare de materii, precum minerale, acide, alcalie, substanțe neutrale și gaze, atunci de sigur nutrementul supt o altă formă, combinațiune seú proporțiune¹⁾ încă este mijlocul acomodat de a restabili sănătatea. Astfel argumentul D-tale este o armă cu două tăisuri.

A. Nu prea vęd să fiă așa; dar, dacă te pricep bine, părerea D-tale este următorea: Mai întâiu, dacă am trăi simplu, ca în timpul străbunilor nostri, cari măncau ghindă și beú apă după ea, am avea trebuință de mijloce simple în casuri de bătă. Al douilea, dacă trăim artificial, avem trebuință de medicamente, care sunt tot atât de artificiale. Al treilea, dacă trăim atât de artificial, încât să trebe a fi cercetate misteriiile cele mai ascunse ale naturei, pentru a ne procura nutrementul, atunci și numai atunci sunt de lipsă medicamente, care sunt tot atât de grele de găsit. Al patrulea preținți D-ta, că astăzi nu trăim atât de artificial, precum s'a exprimat în punctul al treilea, dar totuși medicamentele noastre sunt tot atât de artificiale, ca și când am trăi așa.

H. Fărte adevărat, și țesătura științei medicale trebe strinsă mai tare, că-cî pentru moment este numai un ciur, prin care se strecoră adevărul.

A. Mărturisesc, că adesea ne-am putea apuca de dietă, în loc de a da medicamente. În tot casul este mai bine a delătura cauza unui rău, decât a întrebuița un antidot. O spun pe față, că pe viitor îmi voi îndrepta atențiunea asupra acestei părți neglitate din datoriile medicale, dar totuși nu mă pot scuti de a observa, că și răul face de multe ori bine — gândește-te numai la bine-facerile chloroformului.

H. Și cređi D-ta, că chloroformul n'ar fi cunoscut de mult, dacă știința medicinei ar fi fost ștudiată după principii mai sănătose?

A. Cum înțelegi — după principii mai sănătose?

H. Dacă, în loc de acele pipăiri grosiere, nizuințele ómenilor nostri mari ar fi fost îndreptate asupra cultivării și perfecționării anatomiei, analizei, analogiilor științifice, și înainte de tóte asupra microscopului, sunt convins, că până acum am fi făcut descoperiri de o însemnătate nemărginită, dar pe care acum trebe să le așteptăm dela viitor.

A. Așadar ai comanda medicinei să staționeze, până când științele ajutătore ar răspândi mai multă lumină asupra întrebuițării esacte?

H. Da. Cele dintăiu autorități ale timpului de față conced, că știința medicinei face progrese, pentru-că atâtea formule și taine vechi și-au pierdut creditul; ei conced și aceea, că efectele medicamentelor lor favorite sunt nesigure. Un medicament, care

odată deșteptă și escită puterile vitale, altă-dată póte să le sugrume; la un bolnav se póte aréta așa, la un sănėtos altfel; póte avea o influință, dacă se iea cumpėtat într'un timp scurt, și o influință cu totul deosebită, dacă să iea în esces și într'un timp mai îndelungat. Mai cred, că dispozițiunea spiritului, influințe atmosferice seú o schimbare temporară în puterea sistemului nervos póte face opuse efectele medicamentelor asupra corpului.

A. Dar cum să ajungem la modus operandi al medicamentelor, dacă nu le vom cerca?

H. Dacă cređi, că ai dreptul să faci din ființe omenești obiectul esperimentelor D-tale, atunci îți conced, că pe drumul acesta se pot face descoperiri fărte prețioase. Ar putea deveni o cesțiune de legislațiune, dacă n'ar fi bine, ca criminalii cei mari să fiă predați medicilor spre esperimente în folosul restului omenimei, în loc de a fi esecutați seú închiși pe vieță.

A. Bieți! Acésta ar fi tot atât de rău, ca sistemul de isolare pensilvanic — un sistem, care se póte numi născocirea unei fantasii diavolești. Mărturisesc pe față, dacă noi medicii am fi de tot onești, am trebui să murim de fóme, și dacă am scrie pe ușile noastre: Aici se fac esperimente asupra pacienților spre binele omenimei, am putea aștepta mult, până când ar intra cineva.

H. Ascultă-mė pe mine, de silă vei fi de părerea mea și vei arunca medicamentele cănilor, dacă aceste creaturi fidele nu ți sunt prea drage pentru acésta.

A. În ori-ce cas ești un om cu curagiú, dacă cutezi să exprimi astfel de păreri.

H. O, suntem dóră singuri și D-ta în interesul propriú nu vei repeta nimic.

A. Spune-mi odată drept: te consideri D-ta ca un șarlatan?

H. Da, față cu lumea, dar nu față cu știința. D-ta însă ești șarlatan în tóte privințele.

A. Fărte îndatorat. Cu tóte acestea nu ești un om rău și-ți promit că din conversațiunea noastră se va naște cel pușin un bine: — pe viitor voi subția medicamentele mele cu apă în prisosință.

H. Bravo! Eú daú dose infinit de mici și D-ta subțiate. Amėndouí suntem pe drumul cel adevărat. Vive la bagatelle!

A. Atunci eú trebe să strig: Vive l'eau du puits!
(Se depărtéză în direcțiuni opuse.)

Acum e timpul să mă întorc la istoria mea. Se 'nțelege, că globulele homeopatului fură țot atât de nefolositoare ca și receptele alopatului. Veni rëndul unui chirurg, care-mi dede o cură de sare. Nu voiú să mai amintesc recepta lui; destul că de aci înainte refusaí ori-ce serviciú. Nu mă condamnați pentru acest refuz, că-cî tyranul din Syracuse seú láutarul încoronat din Roma n'ar fi putut găsi chinuri mai rafinate, decât cele pe care le-am suferit eú. În tēmplarea mea, iubite cetitor, să-ți servescă drept esemplu. Cu tóte aceste suferințe cumplite m'a rămas destulă milă față de semenii mei pentru ca să-mi reíncep cu încetul serviciile, deși cu întristare pentru cele trecute și cu neíncedere în viitor.

¹⁾ Minunile cele mai mari ale chemiei se baséză pe combinațiuni. Zaharul, scrobéla și gummi sunt substanțe cu totul diferite, dar constau din aceleși trei elemente: carbon, hydrogen și oxygen. Numai proporțiunea face deosebirea.

Curând după acestea o întâmplare interesantă schimbă cu totul cursul vieții mele. Iubite cetitor, mă înamora-i. Nu rîde, dragul meu, că-cî și un stomach pôte avea inimă și încă una prea fragedă.

Singura nenorocire în această întâmplare era, că, asemenea marilor potențați ai pămîntului, eram silit să promit simpatia mea unui obiect, pe care nu-l vădusem nici odată. Este adevărat că D-nii Creeri îmi dară o idee fugitivă despre înfățișarea din afară a tinerei persoane, dar cetitorul va înțelege, că în urma pozițiunii mele nu puteam să văd singur pe iubita mea. Abia îmi puteam stăpâni curiozitatea și era mai să străbat golul dintre cîste pentru a vedea în persoană pe acea fetiță. Deore-ce însă acea procedură ar fi fost nedreptă pentru alții, ședeam ca Pyramid după zid, fără cea mai mică găurice, prin care ași fi putut arunca o privire asupra scumpei mele Thisbe.

Și ah! cât o iubiam! Nu era o singură parte a corpului meu, care să nu fi fost impresionată în vre un chip. Nu ținu mult și afla, că tinera persoană, care produsese acea puternică escitațiune interioară, era numai fata unui fabricant de ciorapi. Acesta își avea prăvălia aproape de universitate.

Mă tem ca nu cum-va această împărtășire să micșoreze foarte tare interesul, pe care l'am deșteptat pôte în frumoșele mele cetitoare, dar datoria mea este să spun adevărul cel mai strict. Ași dori din totă inima ca să aduc în simplele mele memorii o eroină ceva mai romantică, dar, vai! aceea, pentru care se aprinsese stăpânul meu, purta negoț foarte prosaic cu ciorapi, tricoți, flanele etc.

Întreaceea pasiunea mea era sinceră, se pôte ar fi mai bine să ăic: pasiunea noastră, deore-ce mă consider ca o persoană deosebită de stăpânul meu. Conservând dară înmulțitul, repetez, că pasiunea noastră era sinceră și aceea fabricantă de suspinuri continue, care se numeșce dîmna Plumănă, tot escita flacărele iubirei, așa încât vecinătatea mea cu acel curent de aer nu-mi era de loc plăcută. Vecinătatea unor foi, fiă ele chiar în serviciul lui Eros, nu pôte fi comodă. La acestea se mai adăoga, că nutremîntul zăcea în interiorul meu tare ca pîtra, că-cî atențiunea mea era îndreptată asupra calității nouelor mele simțăminte într'un grad atât de mare, încât începui a neglija cu totul celelalte îndatoriri ale mele.

O împregiurare cam tristă în lucrul acesta era că amorul prefăcuse pe stăpânul meu în poet. Astfel, sîrmanul de el, își da tôte silințele să vorbescă și să scrie în forme metrice bine-sunătoare. Așa se făcu el de odată bîtor de apă la isvorul castalie și un animal herbivor, care pășcea pe cîstele Parnasului. Vă întreb, cum pôte produce amorul un efect atât de străordinar asupra omului? Ore nu schimbă el tîta ființa sa și o preface într'un instrument musical, care tînde neconținut să cînte duet cu un al douilea?

Tot lucrul este până astăzi un mister pentru mine, și pôte ași fi căpîtat o altă părere despre el, decă n'ași fi fost deșteptat mereu în mijlocul nopții. Atunci stăpânul meu seu se preumbla cu mine în sus și în jos prin odaie, declamând tot felul de neroșii, seu mă strivia pe marginea unei mese, pe cînd el mășgălia hîrtia cu fel de fel de poezii, arătând astfel o speciă de nebunîă cu mult mai îngrijitoare, decît în aberațiunile sale orale.

Să-și închipuescă cine-va indignarea mea pentru aceste

turburări nocturne, că-cî într'adevăr mi se părea, ca și cînd sîrta ar fi găsit o plăcere să mă șicaneze și să mă supere.

Din cînd în cînd mai aducea stăpânul meu o variațiune în aceste produceri uricioșe, punîndu-se la pian și cîntând arii amorose. Mi se pare, că în direcțiunea acesta producerile sale nu erau rele, totuși nu voi să judec lucrul mai de aproape, deore-ce îmi lipseșce orî-ce auș musical. De alt-cum foile de care am mai vorbit, se vîetau și gemeau, cînd cînta stăpânul meu, așa încât nu mă lăsa să ascult cîntarea.

Ași voi să pot împărtăși unele din poeziile fabricate de stăpânul meu ca exemple demne de încungiurat. Deore-ce însă nu pot, fac atenți pe toți respectivii, că, pe cînd produc ei astfel de neroșii poetice, există și un stomach în interiorul lor, un stomach, care ascultă acestea cu ironia pe buze și mânia în inimă.

Adesea ni se întembla, că după ce ne puneam în pat, în loc de a dormi, ne svîrcoliam cu neliniște încoce și încolo, pe cînd cocoșii, orolögele, păzitorii de nöpte se întreceau de a ne anunța örele. Toți înamorații vor constata, că acesta se întembla foarte des. Da, într'adevăr, micul diavol înaripat alunga somnul, și bîtrînul öeu somnuros nu cuteza să se apropie de facla luminösă a malițiosului copil. Recunosc, că era nefolositor să rîmînem în pat supt astfel de împregiurări și să ne lăsăm a fi, așa ăicînd, svîrlîți încöce și încolo pe marea neliniștei. Dar eu, din parte-mi, totuși zăceam în cîldură, mă simțiam mulțămit și cu haznă. Acesta nu ne-ajuta nimic, că-cî ne aruncam din pat cu furie, aprindeam lumina, ne învîliam într'un halat cîlduros, strîngeam cenușă încă scînteindă în sobă, puneam un lemn pe ea și apoi ne așezam la o masă acoperită cu materiale de scris, această causă nevino-vată a miseriei mele. Ochiul poetului străluce pôte de inspirațiunea poetică, dar stomachul seü se află în timpul acesta într'o altă situațiune, care, öeu, o mărturisesc pe onörea mea, nu se pôte numi de loc poetică.

Afară de aceea escentricitățile poetului ieü o formă cu totul tot particulară. Inspirațiunile sale parcă resultă dintr'o antitesă între lucrurile, cum sunt, și între lucrurile, pe care le descrie. Într'o bae de duș, într'o dimineță de örnă fantasöză el mai bucuros despre deliciile de a zăcea într'un pat de fulgi, öer pe cînd se întinde într'un așternut bogat, de bună samă va cînta plăcerea rëcoritöre a unei preumblări înainte de dejun într'o dimineță rece. În sărăcie, starea normală a tuturor poetilor, descriu ei bucuriile bună-stărei; öer decă se află în bună-stare, un lucru öeu foarte anormal, laudă ei virtușile, care înfloreșce pe stîncile pleșuve ale sărăciei.

De altcum arta poetului nu este lucru așa de ușor, cum și-ar închipui cine-va, luând în mână o bună poeziă tipărită, care se ceteșce atât de ușor și de neted, ca și cînd producerea ei n'ar fi costat nici o östenelă. Versurile se recitesc de repeți öri, după ce au fost scrise pe rînd adesea cu lungi întreruperi. Atunci poetul se cufundă din nou în adîncimile fantasiei, pentru a scöte ideii nouë; prin urmare se fac diferite schimbări, care de multe öri sunt atât de numëroșe, încât cu încetul poesia întregă devine alta.

Deși eram foarte supërat pe stăpânul meu pentru încercările sale poetice, totuși trebuie să-i dau dreptul că esersa o critică foarte severă asupra sa însuși și, asemenea

lui Saturn, își nimicia proprii săi copii. Câte-odată încerca pe rând toți metrii posibili, până când ajungea de regulă la heksametrul latin, ca cel mai lung și mai solid, pe care-și construia apoi piramida sa de nerozii.

Câte-odată nu-î reușia nimic. Scânteia divină nu se scobora asupra lui cu toate rugămintele și implorările sale.

Atunci începea el de regulă acea preumblare îndelungată, de care m'am plâns, și declama o mulțime de versuri învățate de bună samă de-a rostul, pentru a se transpune într-o dispozițiune inspirată.

Sper că nu voi fi acusat, că profanez sântenia órelor celor mai singuratice ale unui înamorat, când fac pe celtor cunoscut cu acele momente ale existenței, în care amorul, asemenea unei iasme reütăcióse își bate joc de muritor. Sper, că nu voi fi considerat ca frivol, decă cu totă demnitatea mea de istoric serios mă voi înjosi în trecet, să istorisesc și lucruri de natură privată și intimă.

Decă n'am fi făcut o călătorie mai îndelungată chiar în timpul acela, atunci urmările acelei afaceri amoróse, în legătură cu cercările poetice și cu alte rele, ar fi putut deveni foarte îngrijitoare. Tot corpul, în care locuiam, slăbise cumplit în urma neactivității mele și după ce amicul meu, D-nul Cap, își câștigase cu fericire pălăria de doctor, plecarăm într-o călătorie spre Rhin, pentru că, după spusa ómenilor, călătoria este singurul mijloc de a delătura suferința, de care era cuprins stăpânul meu.

Trebue să mărturisesc, că așteptam călătoria cu óre care neliniște, pentru că mă tem de schimbarea bucătăriei și am auzit, că bucatele de carne se mănâncă aprópe crude în unele țeri. În punctul acesta eram foarte pretențios, și-mi descoperiam aversiunea pentru carne nefertă seú nefriptă atât de pe față, încât stăpânul meu imi făcea de obicei pe voe. Sunt pe deplin convins, că natura pretinde ca mănăcările de carne să fiă gustate numai ferte seú fripte cu desăvârșire. Carnea crudă nu-î priesce corpul atât de

bine, ca când a trecut printr'o transformare chemică prin influința focului¹⁾.

Fiă cum va fi, atăta știu că gróza mea de carne încă roșie de sânge era foarte mare și că de câte-oră auđiam într'un birt comandându-se beefsteak de jumătate fript, seú ocărindu-se bătul, pentru că l'a lăsat să se prea frigă, mulțămiam cerului, că cel puțin nu eram stomachul unui astfel de om. Acésta e tot atât, ca când ar mulțami cineva lui Dumnezeu, ca nu s'a născut între antropofagi.

Într'adevăr, sarcofagia²⁾ (n'ași fi considerat ca învățat și înțelept, decă n'ași întrebunța din când în când astfel de cuvinte străine), sarcofagia dară, însoțită de fluiditate carmoasie întemează un grad foarte apropiat de înrudire de sânge între noi și acei mult-calomniați antipodi, cari ne arată una dintre cele mai mari virtuți cardinale, când își iubesc de aprópele atât de tare, încât îl mănâncă. „Imi vine să te mănânc,“ este o espresiune foarte obișnuită, care se aude foarte adesea între înamorați chiar în viața civilisată cea mai înaltă. Fapta și dorința în astfel de casuri sunt despărțite numai printr'o linie de demarcațiune foarte delicată. Ar fi ușor de documentat că din cauza acésta toți ómenii sunt canibali — o logică severă, care, după cum aud, se bucură de mare vază atât în lumea teologică, cât și în cea medicală³⁾.

(Va urma.)

¹⁾ Liebig în scrierile sale despre chemia animală este de aceeași părere ca prietinel nostru, totuși acésta pretențiune este combătută de hamali, gimnastici, atleți și alți ómeni cu mare putere de mistuire. Aceștia preferă toți carnea pe jumătate friptă, pentru că, după părerea lor, atunci este mai cu putere și mai priincióasă corpului. Aici să nu uităm, că autorul nostru posede o constituțiune foarte susceptibilă și delicată și că aversiunea sa în contra cărnii crude nu-și are motivul numai în fantasiă, ci și în cerul gurei cel răsfat.

²⁾ Mănăcarea cărnii.

³⁾ Ne pare foarte reu de acésta digresiune nefolositoare a autorului nostru, cu deosebire deóre-ce se pare că o face numai pentru a da lovituri în lături asupra unor lucruri, care nu se potrivesc aci.

Banditul.

Suflă vântul cel de érnă,
Codrii-și dau frunzele jos;
Cerule néuă va să-mi cernă
Și pe față și pe dos.

Vine vremea de ispită,
Vine césul de județ,
Să-mi taiu chica resucită,
Să mé fac glugă 'n undet...

Mé voiú face, vai, de silă,
Om de lege 'n vr'un oraș,
D'or avea cicoi milă
Să-mi dea haine și locaș;

Să pot și eu lua parte
În Divane la cuvét,
Să-mi lătesc tot mai departe
Vestea bună pe pământ.

Dar de-a ști lumea atunci
Că-s eu pruncul cel temut,
Ce prin codrii și prin lunce
Vr évă multă-a mai făcut;

O să-mi pună cursă 'n cale
Și de sóre m'or lipsi,
Și 'n vr'un loc amar de jale
Strins în lanțuri m'or tipsi...

Héi!.. Nu te las, dragă stâncă,
Deși capu-ți este gol;
Aici am putere 'n brâncă,
Nu vin giđii prin ocol...

Nu mai negrul câte-odată
Rupt de fóme-mi face semn,
Să țintesc pușca 'ncărcată
Tupilit pe după lemn.

Lui să-î fac vreme de pace,
Mie țile de trăit.
Vină érnă, cum îți place,
Eu țin codrul neclătit.

Voiú vedea la véră érá,
— Decă mórtea m'a uita —
Cine-î domn peste hotară,
Cine 'nchide calea mea?..

Și-o să-mi fac haine pe módă,
Să m'arét mai voinicel:
Toporașul prind de codă
Și hăngerul de mână.

Și 'n țile de sərbătóre...
Voiú să-mi joc clăcașii méi,
Că-a fi véra-atunci cu sóre
Nu mai duc frică de ei!

Pusta Hodízel, 1877.

Iason Bianco.

Cupa poetului ginteii latine.

Astăđi presentăm cetitorilor nostri chipul aceluí măreț premiú, care s'a dat la Montpellier marelui între cei mari. Acésta cupă cuprinde în sine suvenirí dulci de o

gloriă strălucită, suvenirí, care póte s'aú slăbit în cât-va în decursul timpurilor, dar care trebue să rămână pururea vii și neperitóre. Pentru a înprospéta aducerea aminte

a publicului român de măréța și dela Montpellier, vom reproduce un mic fragment din raportul prezentat de D-nul Roque-Ferrier în ședința „Cântului Latinului“ a societății pentru studiul limbilor romane. Acestă ședință avu loc dela 4 ore și jumătate până la 6 ore seara în interiorul Peyronului, între statua ecvestră a lui Ludovic XIV-lea și între Chateau-d'eau. Peyronul este o preumblare încântătoare situată pe un loc foarte înalt la una din extremitățile Montpellierului. De o parte Alpă, Marea-Mediterraneană și vechea insulă Maguelona, de altă parte Pyreneii formază unul dintre peisajele sudice cele mai frumoase și mai încântătoare.

Acum pe o estradă de onoare, încungiurat de o pleiadă de mari bărbați ai tuturor națiunilor de gînte latină, D-nul Roque-Ferrier ceti raportul său din care estragem următoarele:

„Tema premiului, fundat în 1875 de D-nul Quintana y Combis, cerea ca acel cânt al latinului să fie considerat ca un cânt de gînte, putînd, prin mijlocul traducerei pe același ritm, să devină comun tuturor popoarelor ce vorbesc un idiom eșit din limba latină. Cinci-șase și șase de poeți, din punctele cele mai diferite ale domeniului neo-latin și în principalele idiome ale acestui domeniului, au răspuns la apelul societății limbilor romane. Juriul, însărcinat a examina operele lor, era compus din DD-nii de Quintana y Combis, președinte; Mistral, baron de Tourtoulon, Obdenaru, Ascoli, și Alphonse Roque-Ferrier, secretar.

În unanimitatea membrilor săi, juriul hotărî că nu putea sta la îndoelă, decât între două bucăți, una adresată din Mircești (România) în 29 Decembrie 1877, alta din Barcelona în 9 Iulie, același an.

Este oare acesta o aluziune îndepărtată la Franța și la aceea, care fu marea sa liberătoare în veacul al XV-lea, nimic nu o poate spune. Cu toate acestea, gîntea latină este reprezentată în cântul dela Mircești ca o virgină cu carmenul dulce, înaintea căruia străinul se înclină. Dar ea nu este numai o virgină, ea este și o regină, care domnește peste celelalte gînte ale universului; pe frunte poartă o stea divină ce lucește prin timpurile seculare. Așezată pe țărmul mării, se oglindește în splendidul sora ce o impresoră. Este aproape Beatricea unui Dante român acesta tinăra fată, care are pentru dînsa toate comorile pămîntului, care le împarte de o potrivă și voios cu

surorile sale, dar care, întotdeauna ca Jeanne d'Arc, devine teribilă cînd e provocată de cine-va și cînd își apără dreptul său.

Poetul, care a colorat această măréță inspirațiune cu strălucirile versurilor la *la vita nuova*, a încercat, fără îndoelă, înainte de a intra în calmul unei poezii atât de înalte, deficițiile vieții, a cunoscut pericolele și tristețele sale. El descrie admirabil Cântul său latin prin această strofă, în care presupune că toate gîntele lumii vor compărea împreună în cer, și că singur gîntea latină va putea pretinde că a reprezentat pe Dumnezeu, care o va judeca.

„În ziua cea de judecată, șice el, cînd față 'n cer cu domnul sânt — latina gîntea-a fi 'ntrebată — ce ai făcut pe acest pămînt — ea va răspunde sus și tare: —

O dîmne, cît în lume-am stat, — în ochii săi plini de-admirare, — pe tine te-am reprezentat.“

A doua bucată este evident opera unui poet cu mers mândru și nervos, cu junețe și afirmațiune ardătoare; versurile sale sunt adevărat populare. Până cînd ne va rămănea în minte, șice el, imaginea via a timpului trecut; până cînd marea Romei va împinge valurile sale pe țărmii noștri; până cînd ne va părli arșita acelu sora ce este emblema via a gîntei latine; până cînd grănele vor umplea hambarele Franciei, Spaniei, Portugaliei, Italiei; până atunci vom fi Latini în afară, Latini în lăuntru, mereu Latini!

Arare-orî, D-lor, juriul poetic s'a găsit în fața a două poezii de o așa superioritate în compunere. La simplitatea plină de mărire a poeziei

române, la serenitatea culorii sale orientale, puteau fi opuse, mersul viu și franc, mândria de afirmațiune a poeziei catalane. Era evident, că juriul se afla în fața a două poezii-măestri. După o lungă examinare juriul se pronunță în favoarea celei dintăii și-i atribui cupa D-lui de Quintana; a doua are drept recompensă ramura de laur în argint de pe țărmul Montpellier.

Deschiderea plicurilor sigilate ne-a făcut cunoscut, că poezia din Mircești era datorită marelui poet latin dela Dunăre, Vasile Alecsandri; ăr poezia catalană lui Francesco Matheu y Fornells, pe care amicul ce-i vorbește în acest moment nu crede a-l linguși proclamându-l unul din marii poezii ai Cataloniei.

Atribuind cupa dată de D-nul de Quintana D-lui Vasile Alecsandri, juriul nu-și terminase încă sarcina; îi rămănea

Cupa poetului gîntei latine.

să semnaleze diferitele merite ale câtor-va poezii în adevăr remarcabile, primite din Spania, Franca, Italia și chiar din America meridională.

Dacă poetul României ar fi putut, ca și D-nul Matheu y Fornells, să vină să primescă aici chiar premiul ce-i este decernat, i-ași fi cerut voe să mă servesc de amintirea acestui rege, a căruia statuă ecvestră se înalță în centrul acestei preumblări. Atunci făcând apel la cuvântul celebru ce adresă regele nepotului său, când acesta se ducea să domnescă asupra Spaniei, Indiei și jumătății din Italia: „Nu mai sunt Pirenei;“ i-ași fi cerut voe să mă autorizeze a repeta acestei adunări: „Nu mai sunt a-tăđi Carpați, nici Pirenei!“ Până când va murmura pe țermurile noastre plângerea eternă a mării Rome, până când vântul mistral va sufla asupra noastră cu mare furie, până când ne va părli arșița sórelui, vom fi Latini, Latini în afară, Latini în întru, mereu Latini:

Mentres ressonne per nostres platges
Del mar de Roma l'etern udol,
Y'l mestral infle ses amples ratjes
Y'ns petoneje la llum del sol,
Serem Llatins,
Llatins a fora, Llatins a dins,
Sempre Llatins.“

Cum se vede concurenții străluciți nu aű lipsit marelui nostru poet. Dar era dată geniului român să triumfeze prin suflarea sa blândă și dulce, ca adierile vântulețelor Orientului. Simțul delicat și fin, inocența, castitatea virginală și creștina a versurilor bardului nostru trebuia să învingă focul pasionat al Sudului, mândria sublimă a superbeii Catalonii.

Trofeul acestei victorii era mulțămirea morală, recunoștința atător bărbați iluștri veniți din toate părțile să admire geniul român desvilit prin cântul dulce al bardului. Dar această admirațiune trebuia materializată printr'un obiect neperitor, care fu admirabila cupă a D-lui de Quintana. Acestă cupă, din care D-nul Alecsandri beu nemurirea, este de argint lucrată cu multă artă. O figură simbolică o 'npodobește; Romul și Rem, cei două gemeni

născuți din Marte și Rea-Silvia, sunt alăptați de lupă după ce fuseseră espuși peirei pe malurile Tibului.

Tot Românul trebuie să cunoască frumoasa legendă a acestor fii de deű, nutriți de o fiară sălbatică; de aceea credem că e de prisos să o istorisim. E de ajuns să amintim, că ei sunt întemeiatorii Romei și prin urmare părinții ginteii latine. Nu se putea exprima mai clar și mai frumos originea divină a ginteii latine, chiămarea ei de a fi tare în răsbóe, tare în pace, unică în felul ei, regina gintelor. Ideia a fost admirabilă, și s'a executat cu fineță artistică, precum se póte convinge oricine aruncând o privire asupra ilustrațiunii noastre. Ne pare rău că posedăm numai o vedere a acestui obiect prețios și nu șcim ce se află pe partea cealaltă, întregul însă formeză un trofeu demn de marele triumf reputat de ilustrul nostru Alecsandri.

Dar, precum am mai đis, adevăratul preț al acestui obiect de artă nu stă nici în fineța execuțiunii nici în valoarea intrinsecă, ci în ideia ce el represintă. Națiunea română, după atăția seculi de letargia, se deșteptă în sfērșit la o viață nouă, și orii încătrău își îndreptă activitatea sa uimi popórale prin aptitudinea sa în toate direcțiunile. Tare în resbel, muncitoare în pace, înfruntând cu curagiű și bărbăție toate persecuțiunile sorții și ale inamicilor, ea se arătă demnă reprezentată la gurile Dunărei a mării ginteii latine.

Triumful dela Montpellier puse cunună la toate meritele sale, că-cii prin geniul său minunat, întrupat în bardul său prea iubit, ea puse în uimire toate surorile ei, întrecându-le într'o luptă pacinică. Nu esagerăm de loc, când susținem că acea luptă câștigată este punctul de mănecare al simpatiei Europei întregi. Într'o singură đi România câștigă renumele secolilor. Dacă astăđi ar peri, spiritul ei blând și simpatie ar continua să petrecă între celelalte surori prin dulcile accente ale bardului ei.

De aceea cupa dela Montpellier póte fi considerată ca un trofeu național, pentru că D-nul Alecsandri este adevăratul reprezentant al poeziei române.

V a r i e t ă ți.

Din viața animalelor. Se scrie din Górsdorf, că o găină tinăra a luat asupra-și datorile de mamă față cu două căței. Arđendu-mi građdiul, đice corespondentele điarului germán, și-a ars aripile și picioarele o găină cam de 7 luni așa, încat nu mai putea fugi și se ascundea prin unghiuri. Pentru a ținea animalul în viață, l'a luat servitorea mea în camera sa, unde găina s'a și restaurat printr'o îngrijire bună. Petrecerea în odăea caldă i-a plăcut, că-cii nu mai arătă gustul de a o părăsi, când i se vindecaseră picioarele. I se concese dară să rămână și de aci înainte în odăea. Servitorea ținea însă și cățeaua mea în odăea sa, unde-i pregătise pat móle într'o cutie. Deși cățeaua nu putea suferi găinile, pe care de multe orii mi le-a ucis, totuși în odăea trăia foarte bine cu găina vindecată așa, încat mănca din aceiași tróca cu ea. Peste câte-va đile cățeaua avu mititei. Găina se apropiă tot mai mult de cutie și rămase ore întregi în apropierea ei; pe urmă se urcă în cutie și acoperi căței cu aripile sale pârjolite. De atunci se află găina tot în cutie cu căței, ér mama acestora lipsește ore întregi și vine numai din când în când de le dá să sugă; altfel nu se mai interesă de ei. Când sug căței, mama lor se întinde în cutie așa, încat o umple, ér găina se duce să mănance. Índată după mănecare revine, se viră cu grije într'un colțișor și tot împinge cățeaua la o

parte, până când are loc destul ca să acopere căței cu aripile sale. Dacă nu-i reusește, se urcă pe cătea și adăpostește pe totă lumea supt aripile sale. Este foarte interesant, când mănancă cloșca grăunțe. Atunci ea chiamă căței la mănecare, și se uită uimită la ei, că nu vor să vină.

Familia Mendelsohn (1729—1847), este titlul unei cărți în 3 tomuri apărute în Berlin și care conduce publicul într'un cerc de ómeni escelenți și spirituali. De aci scótem istoria căsătoriei lui Moise Mendelsohn, istorisită mai întâiű de Berthold Auerbach: Moise Mendelsohn era la băi la Pymont. Aci făcu cunoștința neguțatorului Gugenheim din Hamburg. — „Rabbi Moise,“ đise acesta într'o đi, „noi toți te venerăm, dar mai cu samă fata mea te adoră. Pentru mine ar fi cea mai mare fericire, dacă mi-ai fi ginere.“ Moise Mendelsohn era foarte sficios, că-cii natura îl plásmuise cam schimosit. În sfērșit se decise totuși să călătorască dela Berlin la Hamburg și cercetă pe Gugenheim în comptoriul său. Acesta îi đise: „Urcă-te la fiia-mea, ea se va bucura de a te vedea, i-am istorisit multe despre D-ta.“ Mendelsohn cercetéză fata; în điva următore vine la Gugenheim și-l întrébă, ce a đis despre el fiia-sa, care era o ființă foarte amabilă. — „Ah, onorate Rabbi,“ răspunse Gugenheim, „se cade ore să-ți spun adevărul?“ — „Negręșit.“ — „Ah, Rabbi, D-ta ești un filosof, un înțelept,

un om mare, nu te vei supăra pe copilă; ea a dis că s'a speriat, când te-a vădut, pentru că” — „Pentru că sunt ghibos?” Gugenheim aprobă. — „Mă gândiam la una ca asta, dar totuși îmi voi lua ziua bună dela ea.” Mendelsohn se urcă în locuință, și se așază lângă copilă, care cosea. Ei vorbiră bine și frumos de una, de alta, dar copilă nu-și rădica ochii de pe lucru și se feria de a privi pe Mendelsohn. În sfârșit deore-ce acesta aduse vorba cu îndemănare unde voia să vină, fetița îl întrebă: „Creșii și D-ta, că cununile se hotărăsc în cer?” — „De sigur, ba mie mi s'a întemplat ceva deosebit. La nașcerea fiăcărui copil se strigă în cer: cea și cea va căpăta pe ceea și ceea. Când mē născuți, mi se destină și mie o femeie, dar mi se dișe: ea va avea din nenorocire o cocoșă, și încă una teribilă. Dragă dōmne, strigăi eu atunci, o fată schimosită ușor se face amărită și dură, o fată trebuie să fiă frumoasă; dragă dōmne, dă-mi mie cocoșă și lasă copilă să fiă sveltă și plăcută.” Abia isprăvisse Moise Mendelsohn cuvintele acestea, când i se aruncă copilă de gât și — deveni femeia lui, și trăiră fericiți.

Crucea Elisabeta. I. S. R. Domnul, în urma aprobățiunii I. S. R. Dōmnei, a bine-voit, a conferi crucea „Elisabeta” DD-nelor aci mai jos notate, cari, prin căutarea rănților sevă bolnavilor ostași români, sevă prin instalare de spitale și ambulante precum și prin diferite ofrande au contribuit la alinarea suferințelor acestor ostași: D-nele: Alecsandrescu Anica; Algiu; Ana, soția doct. în medic. Ion Moga din Sibiiu; Aurelia, soția prot. B. Giurea, din Sarascu; Berendy Maria; Badilă Ióna din Sibiiu, Balint Carolina, soția protop. Simeon Balint; Cariagdi Dumitru; Ciupapea; Cosma Maria, soția deputatului Parteniú Cosma din Sibiiu; Costescu Zoe Comăneanu; D-ra Cutzarida V. Maria, studentă la facult. de medicină din Zurich; D-na Drogănescu Maria, născută Cerkez; Princip. Druzkoie Maria Lubetzky; D-nele: Elena, soția protop. Tieranu, dela Lipova; Gigartu; Iliasiú Maria; Juga C. J. Victoria; Marghiloman Irina; Maria, soția prot. Hanea din Sibiiu; Moraitu Elena; Mureșenu Sevastia; Pascal; Petrovici St.; D-rele: Popp Elena, fiica deput. dietal Gheorge Popp, din Bazești; Paul Martin; Buckman Baróna.

Vêrful cu dorul. Acesta e titlul unei opere române în trei acte. Acastă operă a fost scrisă la Sinaia și este supțsemnată T. de Laroc. Se asigură că, supț acest pseudonim, s'ascunde o penă ilustră, un nume venerat, o persoană augustă, pe care autorul Visului Dochiei o numește:

La plus Grande et la Meilleure.

Vêrful cu dorul a fost scris în versuri nemțești, și e tradus de D-nul Eminescu în românește și de D-nul Paganini, bibliotecarul Universității, în italienește. Ecă după „L'Orient” subiectul acestei opere: Era odată la Sinaia o frumoasă păstorită. Un păstor se înamoră de dēnsa și o ceru în căsătorie. Dar primi acest răspuns: — „Urcă-te pe vêrful cel mai înalt al muntelui, singur, și ședi acolo érna întrégă, în vânt, în plōiă și în zăpadă. Decă, la primă-véră, vei mai iubi pe păstorita, o vei lua în căsătorie.” Bietul păstor plécă îndată. Atunci era toamnă. Erna sosi curēnd. Păstorul nu simția frigul, el nu se gândia de cât la iubita sa și nu privia înainte-î decât primă-véra mult dorită. Așteptarea fu lungă. În sfârșit, într'o diminētă, păstorul vėdu că sórele resăria mai vesel, mai cald, mai strălucitor decât totdeuna. Era mai mult decât resăritul sórelui, era resăritul primă-verei. Și păstorul vede pe iubita sa apropiându-se; încă câți-va pași și va fi lângă el. Fericitul păstor își vede dorul împlinit și din vêrful muntelui binecuvintēză provedința. Inima sa bate, bate atât de tare încât se sfărîmă și păstorita îl vede cădēnd mort de bucurie în brațele ei. Musica acestei delicate inspirațiunii a fost scrisă de D-nul Liubicz, pianist al M. S. R. Dōmfna. D-nul Liubicz a condus probele în persoană.

Congres literar. Congresul de literatură internațională, care s'a ținut pe timpul expozițiunii din Paris în anul trecut, întemeiește o reuniune literară internațională ca să conchiame pe Iunie 1879 al douilea congres în Londra. Mr. Blanchard Jerrold, 8 Carlton Chambers,

Regentstreet, W. London invită în numele reuniunii amintite pe toți jurnaliștii și literatorii englezi și străini să iea parte la acel congres. Reuniunea, pregătindu-se pentru congres, a făcut un plan bine cugetat de o așinerie literară internațională, pentru a apăra dreptul de autor în totă lumea și a efectua o solidaritate generală. Ori-ce literat sevă jurnalist pōte căpăta informațiuni depline prin cerere în scris la adresa indicată.

Un drum de fier portativ s'a trāmis de curēnd din Statele-unite nordamericane proprietarului unor mari planșaje de zahar din Cuba. Linia e lungă de 2½ Kilometri și destinată pentru transportul trestiei de zahar la mori în locul vechiului transport prin cară cu boi sevă catări. Linia constă cam din 700 de bucăți și e construită astfel, că se pōte pune și lua dintr'un loc, chiar decă nu sunt de față ómeni competenți.

Statistică. — *Prospect statistic asupra schimbărilor politice de pe peninsula balcanică.* Datele, care urmēză mai la vale înșotesc o cartă de A. Petermann, cartă ce a fost lucrată după tractatul dela Berlin dela 13 Iunie până la 13 Iulie 1878:

	Mile geogr. pătrate	Kilometri pătrați	Locuitori.
Turcia europēnă până acum	9589	528,033	16.013,000
Posesiuni nemijlocite	6706	369,269	9.573,000
Statul tributar România	2201	121,204	5.073,000
„ ” Serbia	682	37,560	1.367,000
Turcia europēnă în viitor	6142	388,168	8.971,000
Posesiuni nemijlocite	3240	178,432	5.148,000
Sangiacul Novi-Bazar ¹⁾	152	8,382	127,000
Prov. Bosnia și Hertegovina supt administ. austriacă	946	52,102	1.086,000
Prov. auton. Rumelia-ostică	643	35,387	751,000
Statul tributar Bulgaria	1160	63,865	1.859,000
<i>Princip. România până acum</i>	2201	121,204	5.073,000
Suptstrăgēnd Besarabia cu Adaos prin tract. dela Berlin	154	8,480	127,000
Așadar prin tract. dela Berlin	270	14,860	221,000
Așadar pe viitor	2317	127,584	5.157,000
<i>Princip. Serbia până acum</i>	682	37,560	1.367,000
Adaos prin tract. dela Berlin	202	11,097	387,000
Așadar pe viitor	884	48,657	1.734,000
<i>Princ. Montenegro până acum</i>	79	4,366	170,000
Adaos prin tract. dela Berlin	93	5,109	116,000
Așadar pe viitor	172	9,475	286,000
Cedat Austriei (Spica) ²⁾	0,6	35	2,000
Insl. Cypru (ocup. de Englezi)	174	9,601	57,000

— *Drumuri de fer europene.* Cu finea anului 1876, rețeaua căilor ferate din Europa se cifra cum urmēză:

Ț e r i :	Kilometri în activitate	
	Total	pe 10,000 Kilom.
Belgia	3,589	1218
Lucsemburg	273	1055
Marea-Britaniă	27,152	862
Elveția	2,341	566
Germania	29,149	540
Țerile de jos	1,695	514
Francia	22,671	429
Danimarca	1,366	367
Austro-Ungaria	17,363	278
Italia	7,850	265
Spania	5,796	116
Svedia	4,818	109
Portugalia	968	108
România	1,233	102
Turcia	1,530	38
Rusia	18,999	38
Finlandia	876	23
Norvegia	580	18
Grecia	12	2,4
Europa	148,271	152

¹⁾ Ocupat milităresce de Austria.

²⁾ Asupra insulei-citadele, Ada-Kaleh, pe care a ocupat-o Austria, se face amintire în tractatul de pace, așadar e probabil că va rămânea teritoriú austriac.

Modă. — Pentru haine de bal aleg dómnele tinere aprópe exclusiv colórea albă, rosa-deschisă, albastră-deschisă, colórea de fildeş séu créme. Femei tinere pórtă peking și moiré în compositiune cu alte țesături mai ușóre; splendidele stofe Pompadour întretesute cu floricele răpitóre, surah alb, foulard ușor servese spre prepararea acestor toilette, care de obiceiú se pórtă scurte séu jumătate lungi cu panier mic. Fără códă se póte danta cu mult mai ușor, ér cui îi place o infățisare maestósă, aceluia moda nu-í oprește códa lungă; ea favoriséză haine lungi séu scurte, rochií înfoéte séu lipite. Multe talii sunt ascuțite în genul Ludovic XV; acéstă tăietură face persóna mai sveltà, și partisiunii acesteí mode o găsesc elegantă; lucru de gust. Dantele, tiul brodat cu perle, cu fire de aur séu argint, chenille împodobesc toilettele juvenile și vaporóse. Evantaele cele mai nóuë sunt de mătasă zugrăvită, montate pe vergi de fildeș; adesea sunt împodobite cu o pasère, care zace pe o lature când se închide evantaiul, ér când se deschide, pasérea rămâne în mijloc. Evantaele cu pictură de mână sunt cele mai căutate. Pictori însemnați se întrec să inventeze spre scopul acesta mustrele cele mai frumoșe și mai originale. Ca sortie de bal se pórtă mantile de cachemir alb, albastru-deschis, séu rosa-mat cu bordure de blană; încă mai nóu sortie de bal de pluș cu garnitură de chenille și căptușală de atlas de colóre viă.

— *Frisure* se construesc de obiceiú fără códe false și bucle mari, dar nu se póte susține că se pórtă exclusiv frisure mici, deși acestea coréspund modei. Și pe terenul coifurei domneșce alegere liberă, și fiă-care dómná își alege cu înțelepciune gătela care se potrivește mai bine cu figura ei. Peptenii ér se pórtă tare, cu deosebire cei spanioli; acéstă modă abia este îndreptățită fără mantilă și vél și produce impresiunea superfluului. Ei fac efect bun, când sunt garnisiți cu pietre scilpitóre, că-cí atunci străluce sub „fichu“ul de blonde și dantele, care pentru teatru și concert este așezat în crețe pitorești împregiurul capului și umerilor ca și vélurile orientale. Se véd și mulți pepteni de baret cu spatele aprópe drept, care adesea este împodobit cu aur séu corale; ace cu gămălie de aur și fluturi strălucitori sunt o podóbă favorită pentru pér, pe când florile se întrebuintéză fórte rar.

Notițe economice. — *Rîma.* Despre folosul rîmei pentru rodirea pământului publică Grimm un articol, în care se întrepune cu armele șciinței pentru animalul persecutat până acum. El îl arată ca un adevérat ajutor și binefacétor al agricultorilor și grădinarilor. Bazat pe esperința propriă el demustră că rîma nu numai nu atacă și strică rădăcinile, ci prin aceea, că le sapă canale mici, le dă posibilitatea de a pénétrunde în straturí de pământ, în care n'ar putea ajunge fără ajutorul lor. Deóre-ce dară partea dela suprafața pământului a unei plante se desvoltă coréspundétor lungimeí și numărului rădăcinilor, este clar, că rîma le face un mare serviciú plantelor, în vecinătatea cărora se află. Pentru acest serviciú însé rîma își ia plata, după observările lui Grimm. Acesta a pus adică o rîmă într'un révar cu flori, în care creșcea o „dracaena“ de 0.8 metri de înaltă. El lăsă rîma acolo și după un órecare timp a băgat de samă că ea înghițișe și dase éráși afară cel puțin jumătatea pământului din révar. Pământul se îmbunătățișe, adică multe părți insolubile deveniseră solubile. Grimm conchide, deóre-ce n'a observat nici o vătémare a rădăcinilor plantei, că rîma se nutrește din rămășițele de plante din pământ, pe care le folosește și le descompune cu desăvêrșire. Așadar rîma este un animal fórte folositor pentru agricultor și grădinar; ea nu trebuie dar pustiită, ci existența ei trebuie favorisată.

— *Phylloxera.* S'au esprimit felurite păreri despre cauza putereí de resistință a viței de viă americane în contra phylloxerei. O esplicare pozitivă a acestui fenomen au dat-o analizele întreprinse de curénd de Weigelt asupra cenusei de viță americană. Din aceste analize a rezultat că lemnul și sucul viței americane este mai bogat în cali

și prin urmare nu presintă insectei condițiuni favorabile pentru nutrirea, creșcerea și prosperarea ei.

C u g e t ă r i .

— După regi, numai la nebuni este mai greú a străbata cu sfat înțelept.

— A voi să documentezi drepturile la tron ale unui rege, mi se pare lucru tot atât de nebunesc, ca și când ar pretinde cine-va, că poporul esistă pentru rege, ér nu regele pentru popor.

— Libertatea ne tractéză ca o amantă cochetă: aceluia, care nu-í cere grația în fiă-care ți, îi întórce ușor dosul.

— Iubirea este aceeași pentru sufletul iubitor, ca sufletul dătător de viéță pentru trup.

— Amicii numai atunci au un preț, când ne ajută să devenim ómení mai buní și mai perfecti.

Gicitură de șach

de A. I. H.

din	Er-	ho-	mâ-	ră	ni-	vér-	nă
ra	nă	ța-	ei.	tim	cu	In-	mă-
ba	nul	și	ri-	e	noi	mă	Să'n-
Cei	fră-	fi	să	flori	cu-	Ro-	tre
ma-	rea	e.	bu-	mai	De	nă	dám
ți	cu	nu	cât	mă	pă-	pea-	tul
din	duș-	ni-	Pe	de	Pea-	să	mă
i-	ei	hol-	ră	Aid'	Ro	mên-	ră

Sé deslegă după sáritura calului.

Deslegarea va urma în numărul 10.

Gicitură numerică

de A. I. H.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. Un bărbat nemuritor.

1. 4. 9. 12. 2. O capitală în Europa.
10. 9. 14. 10. 6. Un împérat însemnat al Perșilor.
15. 12. 9. 5. Un ce, întrebuintat la logodne.
9. 10. 4. 8. 7. 14. 6. O pedepsă aspră.
13. 2. 14. Un lucru ce 'l capeți fără bani.
1. 11. 14. Un ce, pe care-l aprinde apa.
1. 2. 12. 13. 11. 5. 4. { Doué popóre barbare din evul mediú.
2. 5. 11. 12. 15.
1. 11. 3. 15. 8. 6. Un nume bărbătesc.
3. 11. 14. 6. Un mineral de neapérată trebuință.
9. 8. 6. 12. 2. Un nume femeesc.

Deslegarea va urma în numărul 10.

Deslegarea giciturei din numărul trecut:

Pro**f**es**o**r.
Rochefort
Orlean
Fanni
Eliad
Svetislavu
Occident
Reims
Stud**i**nte.

Deslegare nimerită primirám dela: D-na Louise Popescu născută Nasta din Brașov; D-rele: Octavia și Cornelia A. Stologeanu din Lugos; Eugenia Horvath din Deva; Septimia Popovici din Hatzeg; D-nii: Ioan N. Baboceanu din Brașov; Nestor Oporeanu din Buda-Peșta; Emiliú Emilian din Spatta.

Deslegare nimerită la gicitura numerică din N-rul 6 mai primirám dela: D-nele: Louise Popescu născută Nasta din Brașov; Emilia Chiornită născută Popea din Cuculata; D-ra Victoria de Rennei din Cernăuți; D-nii: Dumitru Oprescu din Brașov; Teodor V. Petrișor din Cason.